

TARTU ÜLICOOLI EESTI KEELE (VÕÕRKEELENA)
ÕPPETOOLI TOIMETISED 2

PUBLICATIONS OF THE DEPARTMENT OF ESTONIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE 2

UNIVERSITY OF TARTU

Sirje Rammo

EESTI KEELE
SÕNAVARA HARJUTUSI

TARTU 2003

TARTU ÜLIKOOLI EESTI KEELE (VÕÕRKEELENA)
ÕPPETOOLI TOIMETISED 2

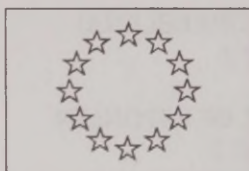
PUBLICATIONS OF THE DEPARTMENT OF ESTONIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE 2

UNIVERSITY OF TARTU

Sirje Rammo

EESTI KEELE
SÕNAVARA HARJUTUSI

TARTU 2003

Euroopa Liidu PHARE
eesti keele õppe programm

European Union PHARE
Estonian Language
Training Programme

Selle trükise väljaandmist toetab Euroopa Liit

Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) õppetooli toimetised 2
Publications of the Department of Estonian as a Foreign Language 2
University of Tartu

© Sirje Rammo, 2003

Toimetanud Raili Pool

ISSN 1406-7684

ISBN 9985-56-781-1

Tartu Ülikooli Kirjastus

www.tyk.ut.ee

Tellimus nr. 516

SISUKORD

Saateks	4
Sõnatuletus.....	5
Liitsõnamoodustus	35
Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, paronüümid.....	48
Fraseologismid ja vanasõnad	68
Hinnangusõnad	83
Vastused.....	89

SAATEKS

Käesolev kogumik sisaldab sõnamoodustus- ja sõnakasutusoskusi arendavaid harjutusi ning on mõeldud eelkõige Eesti kõrgkoolide eesti keele (võõrkeelena) eriala üliõpilastele, aga sobib kasutamiseks ka muukeelsete koolide ja keelekursuste õpetajatele. Kogumikus leidub erineva raskusastmega ülesandeid, nii kesk- kui kõrgtaseme õppijale. Lihtsamad harjutused sobivad nii lisamaterjaliks vene kooli eesti keele tundides kui ka iseseisvaks õppimiseks. Enesekontrolli jaoks on harjutustiku lõpus ära toodud ülesannete A-osa vastused, kus on esitatud ka paralleelvariante. Mitmed harjutused nõuavad õppijalt sõnaraamatute ja grammatikate kasutamist.

Kogumik sisaldab harjutusi järgmistest valdkondadest: 1) sõnamoodustus – liitmine ja tuletamine; 2) sõnade leksikaalsed suhted – sünonüümid, antonüümid, homonüümid ja paronüümid; 3) fraseoloogismid; 4) hinnangusõnad. Selline harjutuste jaotus on loomulikult tinglik, kõik need valdkonnad on omavahel tihedalt seotud.

Sirje Rammo

SÕNATULETUS

1. Moodustage intransitiivsest verbist kausatiivne transitiivverb. Muutke tuletusaluse verbi subjekt objektiks (pöörake tähelepanu objektikäänetele).

Näide: Laps ärkas. > Ema äratas lapse.

A

1. Poeg kasvas isa range järelevalve all. Isa _____ rangelt.
2. Puud kõikusid tuules. Tuul _____.
3. Loeng lõpeb kell kaks. Professor _____ kell kaks.
4. Lumepall veeres mäest alla. Lapsed _____ mäest alla.
5. Minu rahakott ja dokumendid on kuhugi kadunud. Ma olen oma _____ ja _____ kuhugi _____.
6. Mais sündis Hiiel poeg. Mais _____ Hiie _____.
7. Selles pajas keeb kalasupp. Kokk _____ selles pajas _____.
8. Rannas põlevad vanad paadid. Kalurid _____ rannas _____.
9. Suur sünnipäevatort küpses ahjus. Vanaema _____ ahjus _____.
10. Kissell jahtub selles kastrulis kaua. Selles kastrulis _____ me _____ kaua.

B

1. Kevadel sulab lumi päikese käes kiiresti. Kevadel _____ päike _____ kiiresti.
2. Tugeva sügistormiga langesid metsas puud. Tugev sügistorm _____ metsas _____.
3. Laps kokkus koera nähes. Koer _____.

4. Puder kõrbes põhja. Ma _____ põhja.
5. Lahtine värav kääksub tuule käes. Tuul _____ lahtist _____.
6. Uksekell helises mitu korda, enne kui uks avati. Ta _____ mitu korda _____, enne kui uks avati.
7. Peremehe poeg nais naabertalu rikka peretütre. Peremees _____ naabertalu rikka peretütrega.
8. Põuaga närtsivad lilled ja rohi. Põud _____ ja rohu.
9. Pärast rasket haigust halvenes tema kuulmine ja nägemine veelgi. Raske haigus _____ tema _____ ja _____ veelgi.
10. Teekäija eksis tuisus. Tuisk _____.

2. Moodustage intransitiivsest verbist kausatiivne transitiivne verb. Muutke tuletusaluse verbi subjekt objektiks.

Näide: Laps ärkas. > *Ema äratas lapse.*

A

1. Laut hävis tules. Tuli _____.
2. Vanaema juures elades arenes Pille-Riini kohusetunne. Vanaema _____ Pille-Riinis _____.
3. Tema palk kulus kiiresti ära. Ta _____ oma _____ kiiresti ära.
4. Aiaküünal kustus tuulepuhangus. Tuulepuhang _____.
5. Mudilane kiikus uuel kiigel. Kasvataja _____ uuel kiigel.
6. Eksamineerija ees istudes tuli poisile lahingu toimumisaeg iseene-
sest meelde. Poiss püüdis eksamineerija ees istudes kramplikult
_____ lahingu _____.
7. Valged linad pleekisid õues. Noorik _____ õues
_____.
8. Märkasime, et mööbel oli taas uuenenud. Ema oli
_____ kogu toa _____.

B

1. Põõsa all liikusid kuivanud lehed. Siil _____ põõsa all _____.
2. Koer jäi hea meelega metsa. Peremees _____ metsa.
3. Pärast rohu võtmist haige rahunes. Rohi _____
4. Juurviljavarud ei täiene iseenesest. _____ tuleb igal sügisel _____.
5. Supp soojeneb pliidil. Ema _____ last koolist oodates _____.
6. Porgandid säilisid sügaval kivikeldris imehästi. Ema _____ külmas kivikeldris.
7. Sissepääs koopasse oli varingute tulemusena kitsenenud. Varin-
gud olid _____ koopasse.
8. Üks matkaja jäi saarele maha. Laev _____ saarele maha.

3. Moodustage transitiivsest verbist *u*-liiteline intransitiivverb. Muutke tuletusaluse verbi objekt subjektiks.

Näide: Ma sulen ukse. > *Uks sulgub.*

A

1. See ärritas mind. _____ sellest.
2. Spordisaal muudeti peoruumiks. _____ peoruumiks.
3. Lumi kattis metsa. _____ lumega.
4. Leping kohustab teda töö 1. detsembriks lõpetama. Lepingu järgi _____ töö 1. detsembriks lõpetama.
5. Nõupidamine lükati edasi. _____ edasi.
6. Naise sõnad solvasid meest väga. _____ väga naise sõnade peale.
7. Pärast lõunavaheaega jätkati tööd. Pärast lõunavaheaega _____.
8. Geograafiatudengeid huvitab matkamine. _____ matkamisest.

B

1. See idee innustas teadlasi. _____ sellest ideest.
2. Lumetorm seiskas liikluse. _____ lumetormi tõttu.
3. Muinasjutus moondas nõid kuningapoja konnaks. Muinasjutus _____ konnaks.
4. Ebaedu kurvastas näitlejannat. _____ ebaedust.
5. Õunte raskus murdis õunapuu oksa. Õunapuu _____ õunte raskuse all.
6. Õppetoolis jätkati koosolekut. Õppetoolis _____
7. Teenijanna riietas perenaise uude kleiti. _____ uude kleiti.
8. Keegi ei saa hoida vanurit külma eest. _____ peab ise külma eest _____.

4. Kasutage lausetes harjutuse lõpus olevaid ise-liitelisi verbe.

A

1. Jalge all _____ kirjud sügislehed.
2. Liha _____ pannil.
3. Värskest sadanud lumi _____ jalgade all.
4. Ketraajate vokid _____ kiiresti.
5. Rentslites _____ kevadveed.
6. Märjad puud _____ kaua pliidi all, enne kui põlema läksid.
7. Pimedas toas _____ kahvatu küünlaleek.
8. Pesunööri _____ märjad linad.
9. Ma ei saanud öösel magada, sest toas _____ sääsed.
10. Kartulivõtjate käed ja jalad _____ väsimusest.
11. Mööduvate hobuste kaelas _____ aisakellad.
12. Vargad põgenesid, nii et põõsad _____.

pinisema, sulisema, kolisema, särisema, krudisema, vurisema, sahisema, visisema, plagisema, mürisema, hubisema, vidisema, larisema, ragisema, tilisema, nagisema, surisema

B

1. Äratuskell _____ iga päev kell 7.
2. Kõht lausa _____ näljast.
3. Tärklis _____ perenaise sõrmede all.
4. Haned _____ vihaselt.
5. Laps jooksis nii kiiresti kodu poole, et tuul _____ kõrvus.
6. Võõras ei julgenud väravast siseneda, sest aias _____ tige koer.
7. Nina on punane ja _____ nohust.
8. Pajas _____ mulgikapsad.
9. Aed _____ mesilastest.
10. Sa oled vist külma saanud, hääl _____ veidi.
11. Vanaema on vanaks jäänud: käib küürus ja ta pea _____.
12. Ta proovis tasa trepist üles hiilida, aga vanad trepiastmed _____ ta jalgade all.

tudisema, irisema, lõrisema, mürisema, korisema, jorisema, podisema, sumisema, tärisema, lurisema, kähisema, tirisema, pinisema, krudisema, nagisema, sahisema, sisisema, kärisema, vihisema

5. Asendage kursiivis trükitud sõnaühendid tuletistega.

A

1. Linnupuuri ava tuli natuke *suuremaks teha*. _____.
2. Naabrinaised *sõimasid üksteist vastamisi* _____.
3. Imelik on "*teie*" öelda _____, oleme ju head tuttavad.
4. Talvel tuleb *end hoida* külma eest _____.
5. Pidime seinad värvima ja laed *valgeks tegema* _____.
6. Lapsed läksid mäele *kelguga sõitma*. _____.
7. Liiga vali muusika *muutis* _____ meid kurdiks.

8. Mitmed Jaan Krossi romaanid on tõlgitud soome keelde _____.

B

1. Talupoeg pidi mõisnikku härraks nimetama _____.
2. Äädikat peab veega lahjemaks tegema _____.
3. Uuel positsioonil kaevasid _____ sõdurid end maasse.
4. Ta õppis juba lapsena malet mängima _____.
5. Seenelised hõikasisid vastamisi _____.
6. Autojuht oli _____ liiklusõnnetuse pärast kurb.
7. Laine loksus korraks _____ vastu kaldakive.
8. Matkajad saatsid öö mööda _____ telkides.

6. Asendage kursiivis trükitud sõnaühendid tuletistega.

Näide: Mees jäi leseks. > Mees lesestus.

A

1. Lõpuks sai töö tehtud ja võis hakata pidu pidama _____.
2. Püüdsin kreemiga oma karedat käenahka pehmemaks teha _____.
3. Nii suure rahasumma peab seifi luku taha panema _____.
4. Nõmm oli _____ kanarbikuõitest lilla.
5. Neiu jäi seisma _____ ehtepoe vaateakna ees.
6. Tuul kord vaibus, kord muutus kõvemaks _____.
7. Tee ehitusel tuleb liivapinnast kõvemaks teha _____.
8. Varem nii jõukas aadlipere oli aja jooksul vaeseks jäänud _____.
9. Päevitajad olid _____ rannas kõhuli.
10. Mootor surtsus korra _____ ja suri siis välja.

B

1. Meie seltskonnas ei püüta peen olla _____.
2. Sul ei õnnestu mind lolliks teha _____.

3. Ära püüa seda asja *lihtsamaks* teha _____.
4. Selles ametiasutuses on asjaajamine *lihtsamaks* muutunud _____.
5. Miski nagu *liigutas end korraks* _____ põõsastes.
6. Pärast rasket haigust on ta *kõhnaks* jäänud _____.
7. Vesi *läks* _____ potis kiiresti *soojaks*.
8. Oli vaja vett *soojaks* teha _____.
9. Aja jooksul *lähevad* peeglid *tuhmiks* _____.
10. Naine *oli põlvili* _____ altari ees ja luges palveid.

7. Leidke sama sisu väljendav verb.

Näide: midagi poola keelde tõlkima – *poolandama*

A

1. järk-järgult hallimaks muutuma – _____
2. “ei” ütleva – _____
3. korraks järsku ja lühidalt karjuma – _____
4. liivaga katma, liivaga üle riputama – _____
5. korduvalt kergelt hüppama, lühikeste hüpetega edasi liikuma – _____
6. (vaenujalal või tülis olijaid) leppima panema – _____
7. end millegi või kellegi ebameeldiva või ohtliku eest hoidma – _____
8. jahtumist põhjustama, jahedamaks tegema – _____
9. seatempe tegema, kellelegi siga mängima – _____
10. midagi eesti keelde tõlkima – _____

B

1. hõbedakihiga katma – _____
2. halvemaks muutuma – _____
3. halvemaks tegema, halvemaks muutma – _____
4. äkki lühidalt hirnuma – _____
5. “jaa”, “jah” ütleva – _____
6. süüa andma, kedagi toitma – _____

7. siia-sinna, edasi-tagasi, ühe kindla suunata lendama – _____
8. suuskade abil lumel edasi liikuma – _____
9. (vähehaaval) verd jooksmata – _____
10. peitu minema, end peitma – _____

8. Leidke tuletusahelast puuduv verb. Sulgudesse kirjutage tuletusahela viimases verbis liitunud sufiks.

Näide: suur *suurenema* suurendama (*ne + da*)

A

1. soe, _____, soojendama ()
2. töö, _____, töötlemata ()
3. aur, _____, aurustuma ()
4. valge, _____, valgendama ()
5. avar, _____, avarduma ()
6. rühm, _____, rühmituma ()
7. pikk, _____, pikendama ()
8. nali, _____, naljatlema ()
9. pruun, _____, pruunistuma ()

B

1. kivi, _____, kivistuma ()
2. rikas, _____, rikastuma ()
3. jää, _____, jäätuma ()
4. uus, _____, uuendama ()
5. aru, _____, arutlema ()
6. tihe, _____, tihendama ()
7. terve, _____, tervendama ()
8. kurb, _____, kurvastuma ()
9. maa, _____, maanduma ()

9. Kirjutage lause uuesti, asendades kursiivis trükitud tuletised ühend- või väljendverbidega.Näide: Nad *pidutsesid* hommikuni. > Nad *pidasid* hommikuni *pidu*.

A

1. Kui *sisenes* kaunis mees, tõstsid kõik naised pea.

2. Päevad *möödusid* üksluiselt ja hallilt.

3. Naised *huvituvad* sageli sõprade pereelust.

4. *Hoolitse* minu väikese kassipoja eest hästi.

5. Seda lugu ei *andestanud* mees naisele iialgi.

6. Need lilled on küll õidepuhkemisega *hilinenud*.

7. Toivo sõprade külaskäiguga *kaasnes* alati pidu ja lärm.

8. Klubis *ligines* mulle üks pikka kasvu noormees.

9. Sõber oli puhkuse ajal raskelt *haigestunud*.

B

1. Kurjategija oli juba *vangistatud* ja kohtu alla antud.

2. Sinu sõber ei *edastanud* mulle seda teadet.

3. Lõpuks ometi *teostus* neiu unistus – temast sai õpetaja.

4. Kolmandal korral tehing *õnnestus* ja mees sai võlgadest lahti.

5. Vanamees *pahanes* selle jutu peale.

6. Ma sain aru, et sõber oli lõpuks *tervenenud*.

7. Ei maksa *muretseda*, küll me saame hakkama.

8. Pikkamööda *omandas* naine mehe elustiili ja mõtteviisi.

9. Võistleja *rahuldus* lohutusauhinnaks saadud raamatuga.

10. Kirjutage lause uuesti. Leidke kursiivis trükitud tuletise asemele sama sisu väljendav sõnaühend.

Näide: Ma *lukustasin* ukse. > Ma *panin* ukse *lukku*.

A

1. Kui teed *kuivenesid*, hakati jälle rattaga sõitma.

2. Masin *poolitas* palgid kiiresti.

3. Päike paistis ja tiigivesi *soojenes* varsti.

4. Enne operatsiooni kassi kõht *karvatustati*.

5. Kodule lähenedes *kiirenes* hobuse jooks.

6. A. H. Tammsaare poolt *eestindatud* romaane on hea lugeda.

7. Lapse läbikukkumine eksamil *kurvastas* ema väga.

8. Autokooli eksaminõudeid on *karmistatud*.

9. Masin *jahustas* viljaterad.

10. Lastele meeldib selles metsatukas *suusatada*.

B

1. Seistes oli puder *paksenenud*.

2. Kreissae läbilõikavad helid peaaegu *kurdistasid* töölisi.

3. Apteeker *pulbristas* midagi tagaruumis.

4. Hommikuks polnud mees veel päriselt *kainenunud*.

5. Kirjanik ei osanud oma jutustust kuidagi *pealkirjastada*.

6. Kaunis muusika pani naise hinge *valulema*.

7. Sünnitaja valud *sagenesid*.

8. Meie poeg õppis sel suvel *purjetama*.

9. Kaunis muusika *rikastab* elu.

10. Minu filoloogist tütar võib need tekstid kerge vaevaga *venendada*.

11. Moodustage isikut märkivaid tuletisi.

A

1. palk –
2. kala –
3. mets –
4. nõu –
5. kursus –
6. jalgratas –
7. sõda –
8. matus –
9. talu –
10. mari –

B

1. päev –
2. pood –
3. rand –
4. üür –
5. pank –
6. võlg –
7. mesi –
8. langevari –
9. jaht –
10. jalgpall –

12. Moodustage naisisikut märkivad tuletised.

A

1. kuningas –
2. Tšehhi –
3. neeger –
4. ori –
5. laulja –
6. Ameerika –
7. Stockholm –
8. kaunis –
9. jumal –
10. tartlane –

B

1. vürst –
2. Poola –
3. juut –
4. sõber –
5. müüja –
6. Itaalia –
7. Zürich –
8. naiivne –
9. poiss –
10. välismaa –

13. Moodustage alltoodud sõnadest *lane*-tuletised ja liigitage need tähenduse järgi 3 rühma.

A

1. isik rahvuse või päritolu järgi:

2. mingi rühmituse, asutuse või organisatsiooni liige:

3. isik ameti või tegevusala järgi:

välismaa, erakond, ajalugu, New York, „Vanemuine“, kergejõustik, Lõuna-Eesti, kaitseliit, pealinn, Madrid, teadma, Luther, kehakultuur, „Noor-Eesti“, sport

B

1. isik rahvuse või päritolu järgi:

2. mingi rühmituse, asutuse või organisatsiooni liige:

3. isik ameti või tegevusala järgi:

saar, Hegel, Läti, õpetama, Kohtla-Nõmme, „Siuru“, sõda, õppima, Portugal, partei, raudtee, vabariik, Philadelphia, Lenin, raskejõustik

14. Moodustage *us-*, *e-*, *ng-* või *k-*liite abil tegevuse üksikjuhtu märkivaid nimisõnu.

A

1. torkama –
2. suudlema –
3. panema –
4. tõukama –
5. häälitsema –
6. lööma –
7. kolksatama –
8. hüppama –
9. puhuma –

B

1. töotama –
2. treenima –
3. ohkama –
4. haigutama –
5. taotlema –
6. solvama –
7. kallistama –
8. käima –
9. hõikama –

15. Moodustage *us-*, *is-*, *e-* ja *ng-*liite abil tegevuse tulemust märkivaid nimisõnu.

A

1. korrutama –
2. võrsuma –
3. tätoveerima –
4. joonistama –
5. köitma –
6. luuletama –
7. tarretama –
8. nautima –

B

1. tõlkima –
2. avaldama –
3. leppima –
4. kirjutama –
5. kirjeldama –
6. tootma –
7. hautama –
8. graveerima –

16. Moodustage (V)r-, i-, k-, is-, e-liite abil vahendit märkivaid nimisõnu.

A

1. kustutama –
2. hõljuma –
3. kütma –
4. röstima –
5. pihustama –
6. süütama –
7. lõikama –
8. väetama –
9. teritama –
10. määrima –
11. siduma –
12. võimendama –

B

1. summutama –
2. tõstma –
3. täitma –
4. peibutama –
5. võidma –
6. arvutama –
7. kutsuma –
8. puhuma –
9. põletama –

10. kallama –
11. kuivatama –

17. Asendage liitsõnad ja sõnaühendid vahendit märkivate tuletistega.

A

1. paljundusaparaat –
2. sõiduriist –
3. seade puistetööde tegemiseks –
4. elatusvahend või elatusraha –
5. und tekitav või pikendav ravim –

B

1. seade auto peatamiseks –
2. niidumasin –
3. higile ajav ravim –
4. asutuse antud kirjalik teade –
5. soojendusvahend –

18. Moodustage kond-, stik-, mik- või ik-liite abil kogu või rühma märkivaid tuletisi.

A

1. valima –
2. komme –
3. lugeja –
4. õu –
5. kuusk –
6. telk –
7. reegel –
8. kogu –
9. keel –
10. järv –
11. leht –
12. idee –

B

1. täht –
2. tüüp –
3. mänd –
4. lugema –
5. laev –
6. paat –
7. lihas –
8. mägi –
9. tutvus –
10. laud –
11. kuulaja –
12. probleem –

19. Moodustage la-, kond-, stik-, ik-, ndik-, mu- ja stu-liite abil kohta või ala märkivaid tuletisi.

A

1. ujuma –
2. piir –
3. saar –
4. selg –
5. lind –
6. elama –
7. haige –
8. sügav –
9. piiskop –
10. liiv –
11. kalm –
12. lage –

B

1. mägi –
2. mets –
3. madal –
4. tuvi –
5. tara –
6. taga –

7. rand –
8. asuma –
9. ring –
10. kõrge –
11. rõivas –
12. püha –

20. Väljendage sama sisu tuletisega. Tuletusalusena kasutage liitsõna täiendosa.

Näide: sõnaraamat > *sõnastik*

A

1. peidukoht –
2. pesemiskoht –
3. noormees –
4. otsaesine –
5. ühiselamu –
6. veoriist –
7. parkimisplats –
8. külmkapp –
9. murerohke –
10. kümnekroonine –
11. proosakirjanik –
12. kausikujuline –

B

1. karjatalitaja –
2. pastapliiats –
3. laevamees –
4. ussikujuline –
5. sõjamees –
6. fotoaparaat –
7. männimets –
8. hüppenöör –
9. kurvavõitu –
10. juuksuritöökoda –
11. vanainimene –
12. prügimägi –

21. Asendage kursiivis trükitud sõnaühendid *kas*-liiteliste tule- tistega.

Näide: *heade kommetega* neuu > *kombekas* neuu

A

1. *hea rühiga* kaitseväelane –
2. *selge aruga* töötaja –
3. *suure kõhuga* õllesõber –
4. *küüru jäänud* kellamees –
5. *tihti vilja kandev* aed –
6. *sarmi omav* näitlejanna –
7. *kõrgete põsesarnadega* lauljatar –
8. *nõrgalt hapu* supp –
9. *pisut hall* varjund –
10. *peaaegu kreem* käekott –

B

1. *priskete vormidega* tädi –
2. *kruusa sisaldav* muld –
3. *rohkesti vürtsi sisaldav* kaste –
4. *pruuni varjundiga* foto –
5. *tihti pirtsutatav* tüdruk –
6. *sageli teisi kiusav* poiss –
7. *särtsu täis* tantsujuht –
8. *kõrget mainet omav* õppejõud –
9. *pisut punane* toon –
10. *veidi soolane* õhk –

22. Leidke sama sisu väljendav *tu*-tuletist või *mata*-vormi sisaldav sõnaühend.

Näide:

ülesanne, mida pole võimalik lahendada – *lahendamatu ülesanne*

ülesanne, mida pole veel lahendatud – *lahendamata ülesanne*

A

1. loom, keda pole võimalik taltsutada –
2. nähtus, mida ei ole veel seletatud –
3. õigus, mida pole veel tõestatud –

4. lõvi, keda pole veel taltsutatud –
5. oletus, mida pole võimalik tõestada –
6. olukord, mida ei ole veel muudetud –
7. käitumine, mida ei osata seletada –
8. otsus, mida ei saa muuta –

B

1. võim, mis ei kuulu jagamisele –
2. tegelane, keda pole asendatud –
3. metsloom, keda ei suudeta tabada –
4. kurjategija, keda pole veel tabatud –
5. takistus, mida ei ole veel ületatud –
6. töömees, keda pole võimalik asendada –
7. arv, mida ei ole veel jagatud –
8. raskus, mis ei ole ületatav –

23. Täitke lünk sobiva omadussõnaliitega.

Näide: riiklik programm

A

1. vale_____ inimene
2. roosa_____ pluus
3. surema_____ teos
4. kantserogeen_____ aine
5. ema_____ naine
6. torm_____ hobune
7. peal_____ sahtel
8. tigu_____ moodustis
9. mere_____ kliima
10. pilt_____ väljend
11. mure_____ meel
12. kõhu_____ mees
13. röövel_____ tegu
14. kesk_____ rida
15. siid_____ karv

16. mägi _____ maa
17. mõtlema _____ küsija
18. eri _____ kohtlemine

B

1. laine _____ joon
2. samet _____ muru
3. veri _____ varvas
4. kodu _____ hulkur
5. külg _____ uks
6. reetur _____ plaan
7. kere _____ noormees
8. kasu _____ tehing
9. torn _____ maja
10. soo _____ erinevus
11. erand _____ olukord
12. äär _____ tuba
13. kius _____ naaber
14. daam _____ käitumine
15. lepitama _____ vaenlane
16. oht _____ olukord
17. hapu _____ õun
18. ammu _____ unistus

24. Leidke lünka sobiv omadussõnaliide, kirjutage sõnad vajalikus vormis.

A

Kaev

See lugu on ühest kaevust. Ta on kõige põli _____ ehitis meie külas, nii vana, et mitte keegi ei tea, millal kaevatud. Kaev on hirm _____ sügav. Salv on ümmargu _____ põllukividest. Pidid olema

töö_____ mehed need vanaaeg_____ kaevumeistrid. Kaevul on tahumata palkidest rakked ja peal kindel kaas. Kaevu kohal tammi_____ hargil seisab noolena püsti kõrge vinn. Aga vinn teeb ka kaevu uhkeks ja talu toredaks. Mälestus kodu_____ kaevust on hell. Midagi põli_____, osake esivanemate pärandusest, mis hallist ajast on jootnud peret ja karja. On jäänud vastupandama_____ tahtmine sinna sügavusse vaadata. "Küll on hea vesi!" Väarvi_____, lõhna_____, maitse_____ – ja kui maitsev. Võib-olla on sellest ajast jäänudki mingi seletama_____ aukartus puhta allika, puhta kaevu puhta vee ees.

(Harri Jõgisalu järgi)

B

Maanteeel

Ristikupõld lõhnab suviselt. Ääre_____ väli õitsvat heina ulatub teeni. Mööda vilksatab valgetüve_____ kaski. Suveõhtu_____ maantee. Jänes tuleb metsast. Seesama, pikakõrva_____ orasepõllul koogutaja. Õhtuhämaruses lahkub arg_____ loom päeva_____ varjupaigast. Seisatab kahel käpal, kuulatab. Ees on looma jaoks midagi mõistma_____, mitterloodus_____, võõrast ja kivist. Kord on see hiirvaik_____, siis kostab vastu maad suruv hirmutav mürin. Hämar öö kaitseb väike_____ redutajat teeveerel. Kiirus on pidurdama_____. Teel on rutt. Asfalt ühendab kaugeid paiku, kuid lahutab läheda_____.

(Harri Jõgisalu järgi)

25. Moodustage alltoodud sõnadest *ne-* ja *line-liitelisi* omadussõnu.

Näide: terav + maitse > *teravamaitse*

A

1. terav + meel –
2. vasak + käsi –
3. kaks + koht –
4. must + silm –

5. väikene + mõõt –
6. nädal + pikk –
7. kitsas + puus –
8. kuum + veri –
9. paljas + jalg –
10. madal + laup –
11. pikk + koib –
12. tuba + suur –

B

1. neli + hääl –
2. pikk + kõrv –
3. seitse + korrus –
4. hele + pea –
5. tume + nahk –
6. rõõmus + tuju –
7. lai + õlg –
8. must + tiib –
9. aasta + vana –
10. hell + süda –
11. kraav + lai –
12. lühike + karv –

26. Moodustage alltoodud sõnadest lähtuvaid tuletisi.

Näide: sõber – sõbralik, sõprus, sõbranna, sõbrannalik, sõbrunema, sõbrustama, sõbrustaja jne

A

sõna –

B

nimi –

28. Leidke lünka sobiv määrsõna.

A

1. Arst aitas haige _____.
2. Puud olid alleele istutatud _____.
3. Sa oled mind _____ mõistnud.
4. Kell kaheksa ma ei saa tulla, käin _____ tööl.
5. Ema tundis _____, et lapsega on midagi juhtunud.
6. Tuberkuloosihaige hingas _____.
7. Seda probleemi on vaja uurida _____.
8. Üliõpilane ootas _____ loengu lõppu.
9. Väljas sajab _____ vihma.

tibamisi, vääríti, istuli, kähinal, ridamisi, sügavuti, õhtuti, aimamisi, tüdinult

B

1. Poisid läksid _____ kokku.
2. Väike laps kukkus _____ porilompi.
3. _____ andis peavalu järele.
4. Sõbratar püüdis mind _____ aidata.
5. _____ jäävad suvilad tühjaks.
6. Paljudele Eesti saartele pääseb ainult _____.
7. Nõid hakkas _____ naerma.
8. Ta oli nii rõõmus, et nuttis ja naeris _____.
9. Striptiisibaaris istuvad _____ mehed.

pikkamisi, peamiselt, rinnutsi, kápuli, sügiseti, vaheldumisi, laginal, kõigiti, meritsi

29. Asendage kursiivis trükitud sõnaühendid või liitsõnad tule-tisega (määrsõnaga).

A

1. Sellesse turismitallu tulid puhkajad tavaliselt *perekondade kaupa* _____.

2. *Aja poolest* _____ ei jõudnud ta tööga valmis, küll aga mahuldasa.
3. Kui heaga ei anta, võtame väevõimuga _____.
4. Majad olid üle tänava *üksteise vastas* _____.
5. Asusime teele *üheksast isikust koosneva rühmana* _____.
6. Prantsatasin libedal teel *kõhu peale* _____ maha.
7. Mees läks vastasele *käsi* _____ kallale.
8. Napoleoni kook pannakse *kihtide kaupa* _____ kokku.

B

1. *Aru poolest* _____ on ta oma kaaslastest üle.
2. Väikesed lauad pandi *otsapidi kokku* _____ ja nii mahtus kogu seltskond ühe laua taha istuma.
3. Eesti keele palatalisatsioon on *eri murretes* _____ erinev.
4. Armunud paar istus pingil *teineteise ümbert kinni hoides* _____.
5. Tema *sõnade järgi* _____ on see kursus väga kasulik.
6. Läksime matkama *kuuest inimesest koosneva rühmana* _____.
7. Rühmatöö ajal istuti *rühmade kaupa* _____.
8. Ta pani vastase maadluses *selja peale* _____.

30. Moodustage *lt-* ja *sti-liitelisi* määr sõnu.

A

1. porine –
2. halb –
3. mõttetu –
4. emalik –
5. paha –
6. sisukas –
7. kena –
8. julgem –

B

1. kõva –
2. rahulik –
3. kurb –
4. ilu –
5. ilmekas –
6. sant –
7. madalam –
8. kannatamatu –

31. Moodustage harjutuse lõpus olevaist sõnadest tüvekindusega määr sõnad ja sobitage need lausetesse.

Näide: Ta taganes *samm-sammult*.

A

1. _____ kostis kaugelt kõuemürinat.
2. Avariipaik uuriti _____ läbi.
3. _____ hakkas meie korvpallurite edu kasvama.
4. Lugesin õpiku _____ läbi, aga sellele küsimusele vastust ei leidnud.
5. Poiss kirjutas koduse ülesande _____ pinginaabri pealt maha.
6. Väljas läks _____ pimedamaks.

täht, punkt, aeg, leht, samm, järk

B

1. _____ läks muusika aina valjemaks.
2. Ilmad lähevad _____ külmemaks.
3. Kuu tuli _____ pilve tagant välja.
4. Direktor luges seletuskirja _____ läbi.
5. Meie suvised jalgrattamatkad on _____ pikemaks muutunud.
6. Väike laps ronis _____ trepist üles.

päev, aste, aasta, tund, aeg, sõna

32. Moodustage sama tähendust väljendav mäarsõna.Näide: külgepidi koos > *külitsi*

A

1. neli koos –
2. lausete kaupa –
3. paljudel suvedel –
4. telefoni teel –
5. kasvu poolest –
6. naljatades –
7. mõnes kohas –
8. kobades –

B

1. merd mööda –
2. kaks koos –
3. kadestades –
4. loomu poolest –
5. üksteise lähedal –
6. hiilides –
7. isikute kaupa –
8. paljudel hommikutel –

33. Tuletage substantiivitüvest tegusõna, omadussõna ja mäarsõna.Näide: nali *naljatama; naljakas; naljalt*

A

1. nimi _____
2. osa _____
3. tõde _____
4. aeg _____
5. suvi _____
6. kõht _____
7. öö _____
8. käsi _____

B

1. joon _____
2. vaev _____
3. häda _____
4. jalg _____
5. lõuna _____
6. talv _____
7. koht _____
8. püha _____

34. Taastage tekst.

Näide: Hiilisin tuppä vaik_____ nagu vaim ja libis_____ oma aarde kirjutus_____ üle_____ sahtlisse. > Hiilisin tuppä vaikselt nagu vaim ja libistasin oma aarde kirjutuslaua ülemisse sahtlisse.

A

Kuidas elad, Ann?

Tege_____ on ema ju korra___ inimene. Seda ei usuks vist keegi, kes teda nii pööra_____ tempe on tegemas näinud. Ta on raamatu_____ osakonnajuha_____ ja ülikoolis käinud. Ta pole mingi joo_____, vahel kui keegi külla tuleb, siis võtab napsi. Isa sama_____. Isa töötab pangas laenuosa_____ ja kolleksion_____ täispikki multi_____. Terve riitul elu_____ on nende all: "Herakles", „Mulan“, multi_____, mis on kinoski jooksnud ja multi_____, millest enam_____ inimestest aimugi pole. See on alati norimiskoht mu tuttavate jaoks, kes meile külla tulles tingimata selle riuli ava_____ ja arvavad, et need on minu omad. Aga iga kell käitub isa normaal_____ kui ema. Ta vingub mu õppi_____ kallal ka vähem ega tunne palaviku_____ huvi meie kooli õppe_____ vastu.

B

Isaga on mul tege_____ tunduva____ lihtsam suhelda kui emaga. Isa ei torgi mind lakkama_____ tagant, näiteks kui ta näeb, et ma niisama tele_____ vahin, ei sunni ta mind hoopis raamatuid lugema. See viima_____ on jälle puhta____ ema kiiks. Tal on vist _____kujutus, et kaheksateistkümnendaks _____aastaks pean ma läbi lugema kõik maailma raamatud. Ma loen küll, rohkem kui mõnigi meie klassist, nii et mõnikord kirjandus_____ hakkab päris ime_____, kui õps alustab mingi teema aru_____ ja ainus, kes oskab kaasa rääkida, olen mina. Noh, _____kord kaks-kolm õpi_____ veel. Aga ma ei saa ju ainu____ raamatuid lugeda, pilli mängida ja joonistada. Ma olen normaal_____ noor inimene, kelle jaoks on _____ilmal peale selle veel üht-teist pakkuda. Ma pole mingi noh_____.

(Aidi Vallik)

LIITSÕNAMOODUSTUS

35. Moodustage liitsõnu.

Näide: mees + sõna > *mehesõna*

A

1. aed + tool –
2. aed + linn –
3. naine + sportlane –
4. naine + pesu –
5. naine + raasuke –
6. siid + kleit –
7. inimene + pelglik –
8. liblikas + ujumine –
9. poeg + laps –
10. võõras + tööline –
11. mesi + purk –
12. mesilane + ema –

B

1. inimene + olend –
2. käsi + kiri –
3. oblikas + hape –
4. noor + koor –
5. lugemine + oskus –
6. kevad + lill –
7. meri + siga –
8. meri + kala –
9. kõrge + mäestik –
10. mees + saun –
11. mees + mürakas –
12. mees + laulja –

36. Liigitage alltoodud liitsõnad liitumismalli alusel kolme rühma.

A

1. lühitüveline:

2. nimetavaline:

3. omastavaline:

naistepäev, külalislektor, ajalugu, aedhernes, inimõigus, meekärg, maasikmari, karistusviis, kevadpäike, õpilaspäevik, hambauk, sulgpadi, elulugu, käsikiri, võimlemispidu, sulepadi, liblikkerge, piirjoon

B

1. lühitüveline:

2. nimetavaline:

3. omastavaline:

lauluhääl, pendelkell, raudkõva, käokell, magamistuba, koertenäitus, inimaenulik, ahiküte, näljasurm, naistöoline, vaarikpunane, ahjuküte, juurvili, külalislahke, ratastool, lastehaigla, haaknõel, kangelaseepos

37. Moodustage 20 liitsõna, mille põhisõnaks on:

A

poiss

Näide: jooksupoiss

B

mees

Näide: löömamees

38. Moodustage 20 liitsõna, mille täiendsõnaks on:

A

töö

Näide: *tööpäev*

B

kool

Näide: *kooliaasta***39. Moodustage liitnimisõnu, milles etteantud nimisõna esineb kord põhiosana, kord täiendosana. Iga sõnaga moodustage 10 (5+5) liitsõna.**Näide: *kirjapaber, kirjatuvi, kirjamark, ...*

kiri –

lihtkiri, tähtkiri, kiilkiri, ...

A

1. jõud –

2. hind –

3. mõte –

4. start –

5. vili –

6. täht –

7. vesi –

8. rahvas –

9. nälg –

B

1. maks –

2. liin –

3. tänav –

4. küte –

5. toit –

6. pidu –

7. riie –

8. sein –

9. palk – _____

40. Moodustage 10 liitsõna, mille täiend- ja põhiosa ümber tõstes saate uue liitsõna.

Näide: *lihloom, loomaliha,*
kaupmees, meestekaup

A

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

B

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

41. Väljendage sama sisu liitsõnaga.

Näide: halli habemega mees – *hallhabe*

A

1. rauast valmistatud soomusrüü –
2. saag, millega võib rauda saagida –

3. mees, kes otsib kulda –
4. kullast valmistatud karikas –
5. kõrge, rohkete korrustega hoone –
6. isik, kes saab kõrget palka –
7. jalgade abil liikuma pandav kahe-, harva kolmerattaline sõiduk –
8. hoop, mis on antud jalaga –
9. kauba müügiga tegelev inimene –
10. auto, millega veetakse kaupa –
11. masina parandamine –
12. masinaga tehtav parandus –

B

1. laiad kotitaoliste säärtega püksid –
2. suur, kottide kinniõblemiseks kasutatav nõel –
3. koht, kus kaevandatakse vaske –
4. vasest tehtud katel –
5. töö, mida tehakse käsitsi –
6. käe ümber olev side –
7. mägedes kulgev tee –
8. mäe alumine osa –
9. käärid pleki lõikamiseks –
10. plekist valmistatud kruus –
11. metallist valmistatud kruvi –
12. metalli sisse keeratav kruvi –

42. Moodustage liitsõnalisi taimenimesid.

A

1. kure	saba
2. lume	lill
3. varsa	kapsas
4. konna	rohi
5. kuke	kelluke
6. murtud	kell
7. raud	roos
8. lumi	nukk
9. nurme	hernes
10. lill	hari

11. saia	kabi
12. rebase	süda

B

1. karu	roos
2. kuller	silm
3. tokk	lill
4. hundi	kannus
5. pääsu	kupp
6. lõvi	nui
7. sini	kapsas
8. kuke	nelk
9. vesi	kell
10. habe	sõlg
11. jänese	lõug
12. pruudi	roos

43. Moodustage liitsõnu, mille täiendosaks on harjutuse lõpus toodud muutumatud sõnad.

Näide: liik > *alaliik*

A

1. keha –
2. inimene –
3. õhtu –
4. kriips –
5. jaotus –
6. jalg –
7. käru –
8. roog –
9. puder –
10. liide –
11. uks –
12. kiri –

ala-, all-, eel-, ees-, järel-, kõrval-, püst-, sega-, kaas-, taga-, üla-

B

1. sõna –

2. põlv –
3. nõu –
4. nähtus –
5. müük –
6. autor –
7. jaam –
8. mõte –
9. meri –
10. ilm –
11. võrre –
12. jää –

ala-, all-, eel-, ees-, igi-, järel-, kõrval-, kaas-, taga-, ulgu-, üli-

44. Väljendage sama sisu liitsõnaga.

Näide: kapsastest toituv uss – *kapsauss*

A

1. metsa raiumise luba –
2. kiirelt antav abi –
3. laev, millega veetakse kaupu –
4. magnetkihiga ketas –
5. metsa rajatud kalmistu –
6. mets, kus kasvavad okaspuud –
7. sadam jahtide jaoks –
8. inimene, kes aina loeb (raamatuid) –
9. karja eest hoolitseja –
10. turg, kus müüakse vanu asju –
11. seentest põhjustatud mürgitus –
12. võimalus võita –
13. päev, millal tehakse sporti –
14. naissoost arst –

B

1. kirjanik, kes kirjutab sõjast –
2. taimedest valmistatud toit –
3. väike ehitis söögitegemiseks suvel –
4. maakohas elav inimene –

5. koht, kus toimub kiire puhastustöö –
6. lillede kompositsioon –
7. võimalus treenida –
8. kalast tehtud sült –
9. spordi heaks korraldatav loterii –
10. aed, kus kasvavad juurviljad –
11. külmetamisest põhjustatud haigus –
12. tootmisega seotud kulu –
13. naistest koosnev koor –
14. naisi armastav mees –

45. Moodustage iga alltoodud nimisõnaga 2 võrdluslikku liit-omadussõna (nimisõna + omadussõna), kusjuures nimisõna jääb nimetavasse käändesse.

Näide: siid > siidõrn, siidpehme

A

1. tuli – _____
2. veri – _____
3. vesi – _____
4. nool – _____
5. raud – _____

B

1. surm – _____
2. sulg – _____
3. taevas – _____
4. nõel – _____
5. teras – _____

46. Moodustage iga alltoodud omadussõnaga 2 võrdluslikku liit-omadussõna (nimisõna + omadussõna).

Näide: külm > jääkülm, raudkülm

A

1. terav – _____

2. pehme – _____
3. kindel – _____
4. hall – _____
5. must – _____

B

1. raske – _____
2. kõva – _____
3. kollane – _____
4. õrn – _____
5. valge – _____

47. Moodustage omadussõnalise täiendosaga liitomadussõnu (omadussõna + omadussõna).

Näide: l_____märg > ligemärg

A

1. pu_____kirju
2. si_____hall
3. m_____pruun
4. r_____raske
5. m_____hapu
6. k_____kuulus
7. t_____roheline
8. k_____kiire
9. h_____julge
10. kä_____külm

B

1. m_____kirju
2. r_____hall
3. v_____kollane
4. k_____kaval
5. h_____kollane

6. k_____soolane
7. sä_____valge
8. k_____roosa
9. p_____villane
10. h_____magus

48. Kirjutage, missugustest sõnaliikidest koosnevad alltoodud liit-sõnad.

Näide: sulgpehme – *nimisõna + omadussõna*

A

1. hapupiim –
2. kümnevõistlus –
3. verivorst –
4. omalooming –
5. püstkriips –
6. tinaraske –
7. eeltellima –
8. hapnikurikas –
9. väheviljakas –
10. sinihabe –
11. värvirõõmus –
12. lipsunõel –
13. punasekirju –
14. kirimale –

B

1. süsimust –
2. paljusõnaline –
3. külmkapp –
4. kahekõne –
5. kaldtee –
6. järelnoppima –
7. keskkonnasõbralik –
8. enesekaitse –
9. rõngaslill –
10. lumevaene –

11. seapraad –
12. põlismets –
13. säravvalge –
14. kõrgushüpe –

49. Leidke liitsõna asemele liiane liitsõna.

Näide: See noormees on minu väimees väimeespoeg.

A

1. Elumaja taga kasvasid kenad pärnad _____.
2. Gripp _____ hakkab vist kallale kippuma.
3. Mulle meeldib kaladest kõige rohkem siig _____.
4. Multifilmi tegelased olid papagoi ja madu _____.
5. Mais _____ võib veel lumelõrtsi sadada.
6. Mees pidi ämma _____ haiglasse viima.

B

1. Mulle meeldivad jaanuari _____ külmad ja karged ilmad.
2. Peigmees _____ oli kosjaviinad kaasa võtnud.
3. Jõuludeks tuuakse kuusk _____ tupp.
4. Pliidil podises borš _____.
5. Väimeespoeg ja äi _____ käivad koos kalal.
6. Kalamehed said ainult paar väikest särge _____.

50. Taastage tekstis olevad liitsõnad vajalikus vormis.

A

Naeratus

Kä _____ külm talveh _____. Puud seisavad üleni valges, kahvatus päikesev _____ sätendavas härmatises. Majas _____ ja t _____ postid pauguvad pakases. Inimesed ruttavad. Nina kasuka _____ peidetud, katsud, kuidas külma käest tupp sooja saada. Ja ennäe imet. Ühe koha peal kaob sul rutt ja jääd uudistama.

Nii v_____tulijad kui m_____minejad teevad sulle peaga lahke tervitusno_____ ja näitavad pilguga üles lumisele puule. Otse k_____tee kohal, päris käega ulatuvas kõrguses istuvad okstel linnud – hulgakesi, p_____pugulised, musta pea ja sabaga leevikesed. Kutsuvad üksteist i_____õrna vilega ja nokivad sirelis_____. Vaatavad allseisjaid oma nööps_____, aga ära ei lenda.

Sellestki ei ole midagi, et nad vaid külmaga tulevad parkidesse ja puiest_____toitu otsima. On hoopis soe tunne. Naeratad võhiv_____seal leevikeste puu all, vaatad veel tagasigi, ikka lõbus helk silmis.

See naeratus jääb sind saatma terveks päevaks, nakatab neidki, kellele kõneled kohtumisest leevikestega, kü_____lindudega.

(Harri Jõgisalu)

B

Maakuldajad

Igal kevadel, kui lumi sulab, ujutab s_____vesi aasaheinamaa üle. Siis lainetab küla all veev_____nagu järv. Aga s_____veel ei ole pikka p_____olemist, sest nired ja ojad neelavad selle. Ainult mõni soonek_____virvendab ja sinab kauem. Nii kaua kui mäletatakse, on siin ikka nii olnud: kevadel järv, suvel heinamaa, sügisel karjatamisp_____. Kevadel alaneb vesi nii kähku, et laste laevad ja parved jäävad kuivale, on suvel keset h_____maad niitjatel jalus. Kuid laste laevad pole ainukesed, mis sulav_____maha jäävad. Enne veel, kui vesi päriselt kaduda jõuab, löövad k_____pealsed ja v_____sooned rohetama.

Vaid mõned päevad sooja ning heledat valgust ja pimestavalt sätendav õ_____kuld katab märja maa. Lausa külmast veest tõusevad õrnade varte ja lehtede puhmad, täis kollaseid õisi. Õite kohal sumisevad putukad, röömsad toidu üle. I_____kerge tunne on seda vaadata ja kuulata.

Kevad on käes: v_____kabi õitseb!

(Harri Jõgisalu)

SÜNONÜÜMID, ANTONÜÜMID, HOMONÜÜMID, PARONÜÜMID

51. Leidke sünonüümid kõrvalolevast tulbast.

A

1. lapselik	kiire
2. kujukas	mõru
3. algeline	särin
4. kurblooline	tõmmu
5. tõre	kõhn
6. tumedavereline	ebasõbralik
7. pakiline	lihtsameelne
8. kuivetu	ilmekas
9. kibe	traagiline
10. pragin	lihtne

B

1. kujutu	hall
2. lustiline	läbimõtlemata
3. tüütu	blond
4. häbelik	kahepalgeline
5. silmakirjalik	vormitu
6. linalakne	jämedakoeline
7. ennatlik	lõbus
8. kulukarva	sobilik
9. tahumatu	uje
10. sünnis	pealetükkiv

52. Leidke sünonüümid kõrvalolevast tulbast.

A

1. heal jalal olema	redutama
2. hüüdma	innustuma
3. õõtsuma	taipama

4. end varjama	poputama
5. järjestama	leinama
6. aru saama	annetama
7. kätel kandma	talletama
8. hoogu sattuma	reastama
9. jäädvustama	huikama
10. korjama	sõbrustama
11. kinkima	noppima
12. taga nutma	hulpima

B

1. varastama	tüütama
2. toetuma	latrama
3. saabuma	rivistuma
4. heale järjele saama	äritsema
5. puruks litsuma	jätkuma
6. end ritta seadma	näppama
7. lobisema	lõmastama
8. küllalt olema	lõbutsema
9. hinge peale käima	naalduma
10. kauplema	lesima
11. meelt lahutama	naasma
12. lamama	rikastuma

53. Leidke kõrvalolevast tulbast sünonüümid.

A

1. innukalt	vargsi
2. salaja	kehkvel
3. tähelepanelikult	alata
4. aeglaselt	vihinal
5. rumalalt	kookus
6. elevil	teraselt
7. küürus	hiljuti
8. sageli	totralt
9. äsja	õhinal
10. vuhinal	pikkamisi

B

1. ennem	salamisi
2. volesti	nobedasti
3. märkamatul	potsti
4. tasa	ükshaaval
5. kärmesti	pigem
6. mahedasti	üsna
7. mütsi	kössis
8. võrdlemisi	vagusi
9. eraldi	vääriti
10. kõveras	sumedalt

54. Asendage kursiivis trükitud sõnad sobiva sünonüümiga.

A

Vene keelt kõnelev õpilane

Oma igapäevast *metsajooksu* tehes märkasid lapsed ükskord männi oksa peal *imepärast* kirjut lindu.

“Vaata, see on papagoi!” sosistas poiss *ärevalt*. “Ei tea, kas ta elabki siin metsatukas?”

“Rumal!” ütles tüdruk. “Ta on kuskilt lihtsalt *plehku pannud*. Aga ma kardan, et ta võib siin *hukka saada*!”

“Viime koju!”

“Püüa ta mütsi sisse!” õpetas tüdruk.

“Ma tean isegi,” ütles poiss ja *asetas* linnu rahulikult mütsi. Lind tundis end selles soojas pesas *üsna mugavalt*. *Järsku* ta kraaksatas: “Kuušet, kuušet!” Poiss võpatas.

“Süüa tahab!” tõlkis tüdruk. “Näljane *vaeseke*.”

“Kahju ainult, et ta on venelane,” kahetses poiss.

“*Peaasi*, et rääkida oskab. Küll me talle õpetame eesti keelt *nagu nalja*!”

Lapsed viisid linnu koju ja *pakkusid* talle keedetud kartulit. Lind *keeras* pea *ülbelt* kõrvale ja kraaksatas jälle: “Kuušet, kuušet!”

Ent kui ema koju *jõudis*, siis – ime küll – hakkas papagoi tema peo pealt *sööma*. Võib ju olla ka sellepärast, et ema pakkus talle riisi. Pärast einetamist lendas ta ema õlale ja hakkas ema kõrvarõngast nokaga *tirima*.

B

Vanemad aga *käskisid* lastel poe juurde *sildi* panna, et leitud *rääkiv* papagoi ja kätte võib saada nende aadressil.

Ja nagu arvasite, ei tulnudki keegi lindu otsima.

Papagoi *kodunes* hästi ja muutus julgemaks. Ta oskas juba koera haukumist *jäljendada*, *kuigi* see tundus kääbuskoera klähvimisena.

Kui papagoi oli umbes nädalapäevad uues kodus olnud, teatas poiss *pidulikult* emale: "Meil on uudis! Papagoi oskab juba *natuke* eesti keelt!"

"*Ohoo!*" oli ema *imestunud* ja läks puuri juurde ning küsis: "Mida sa mulle siis ütled?"

"Okei!" kraaksatas papagoi.

"See pole *mingi* nali," oli ema pettunud.

"Seda me pole talle õpetanud," *seletas* tüdruk, "mina küll ei tea, kust ta seda on kuulnud."

"*Olgu peale*," ütles ema ja tahtis teise tuppa minna, kuid *jäi* siis üllatunult *seisma*, sest papagoi kraaksatas: "Sööma, proua!"

(Ira Lember)

55. Leidke *eba-* või *tu-*liitelised antonüümid.

Näide: õnnelik > *õnnetu*

loomulik > *ebaloomulik*

A

1. tänulik –
2. kirglik –
3. sõbralik –
4. naiselik –
5. südamik –
6. armulik –
7. asjalik –
8. murelik –
9. täiuslik –
10. tundlik –

B

1. lapselik –
2. mõistlik –
3. taiplik –
4. ekslik –
5. harilik –
6. inimlik –
7. kõlblik –
8. seaduslik –
9. oskuslik –
10. ohtlik –

56. Igas allpool toodud lauses on üks sõna asendatud oma vastandiga (antonüümiga), mistõttu on kadunud selle lause algupärane mõte. Leidke see ja kirjutage lause õigesti välja. Kirjutage saadud lause parafras (sama mõte teiste sõnadega).

Näide: See toit viib keele üles. *See toit viib keele alla. See toit on väga maitsev.*

A

1. Mul sai hing tühjaks. _____

2. Tüdruk oli seitsmendas maas. _____

3. See on nagu taevast leitud. _____

4. Poiss oli lapsekingadest sisse kasvanud. _____

5. Pole terve päeva midagi hamba peale saanud. _____

6. Ta raputas endale tuhka jalga. _____

7. Käsi peseb jalga. _____

8. Läks trumm, tulgu ka pulgad. _____

B

1. Kes ees, see naine. _____

2. Kuidas puhkus, nõnda palk. _____

3. Me saatsime ta taevasse. _____

4. Süda tõusis saapasäärde. _____

5. Meil on temaga kukk kitkuda. _____

6. Kui oled öösel halvasti maganud, oled terve päeva vormist sees.

7. Vastus oli tal keele all. _____

8. See seletus on sulepeast sisse imetud. _____

9. Räägime nüüd selle asja kõveraks. _____

**57. Järgnevates tekstides on paljud omadussõnad asendatud anto-
nümidega. Taastage esialgne tekst. Vajalikud sõnad leiata teksti
alt.**

A

Mäger Urask

Liivakünnas keset sood elas noor mäger Urask. See soo oli lühike ja kitsas – mitu head kilomeetrit. Liivakünnas selles soos moodustas õieti nagu väikese madalama saare. Sel saarel kasvas inetuid puid ja põõsaid: kaski, haabu, pajusid, leppi. Soo oli alati vesine ja kuiv, täis tümasid kohti, poriauke ja vulisevaid, korisevaid laukaid, millest

tõusis üles kollast sooja vett. Mäger on raske loom, tema pääses hõlp-
sasti soost üle ja soosaarel oli tal alati märg ja rahutu. Kuna inimestel
sool käimine oli kerge ja meeldiv ning isegi suurem koer meeledi seal
kõndida ei tahtnud, siis ei tülitanud mäkra ta saarel keegi.

*ilusaid, lai, pikk, märg, kõrgema, külma, rahulik, kerge, raske,
kuiv, ebameeldiv*

B

Mäger nimelt on väike söödik. Suve läbi kogub ta endale rasva.
Toiduks tarvitab ta tigused, putukaid, marju, seeni, hiiri, madusid ja
konni. Teod, putukad, hiired ja maod on üldiselt meeldivad olendid.
Aga kui ta on suve läbi end nuumanud, siis on ta sügiseks kõhn ja
rasvane kui pörsas. Pörsast meenutab ta mitmeti, sest ka tema on
pikka kasvu, lühikeste jalgade ja suurte seasilmadega. Ainult ta karvad
on pehmemad kui seal, ta nahast saab seetõttu inetuid asju. Mäger oli
soosaarel üsna õnnetu. Ohutuid tülitajaid oli vähe, toitu palju. Ometi
ei olnud mäger viimasel ajal oma korteriga enam rahul. Ta oli
hakanud leidma, et korter on aja jooksul väga kuivaks läinud. Algul
oli kungas märg, liiv pehme ja ainult veidi-veidi kuiv.

(Richard Roht)

*väikest, ebameeldivad, pisikeste, ohtlikke, suur, paks, niiskeks,
kuiv, niiske, ilusaid, õnnelik*

58. Asendage kursiivis sõnad antonüümidega.

A

Must kohv

Laupäev on *kole* päev. Siis *antakse* Mart igale poole kaasa. Nagu
hommegi. Hommikul käisid nad Jüriga kinos multifilme *näitamas*,
hiljem aga emaga mitmes-mitmes poes ja siis õmbleja juures ka veel.

Nüüd istusid nad kohvikus.

Mart oli siin *viimast* korda. Ühe laua *ees* märkas ta kohe Airinit
oma emaga. See oli vast üllatus. Ka Airin nägi Marti ja viipas talle
sõbralikult. Mart oleks heameelega üles tõusnud ja Airini lauda
tõusnud, aga seal polnud enam ruumi. Seepärast hüüdis ta rõõmsalt:
“Kas sa sööd kooki?”

Airin noogutas.

“Kohvikus ei räägita teise lauaga!” kiitis ema.

Mart sai sellest aru ja tal oli natuke häbi. Ta oleks küll kangesti tahtnud öelda, et ega Airin pole teine laud, aga otsustas parem vait olla. Peaasi kui saaks kooki. Ja limonaadi. Tal oli ju oma raha. Vanaisa võetud. Et saaks kohvikusse minna. “Palun kooki,” teatas Mart oma soovi ettekandjale, “ja kaks pudelit limonaadi!”

“Kaks pudelit?” vaatas ettekandja küsivalt ema poole.

Emaga muigas ja noogutas pead. “Vahest aitab esialgu ühest! Ja mulle tass musta kohvi!”

“Ei-ei,” kogeles Mart ja sosistas siis emale, “kuidas siis nii? Mul on ju raha...” Ta pöördus tõsiselt ettekandja-tädi poole: “Emale palun puhast kohvi! Ja kooki ka!”

(Ira Lember)

B

Me saame terveks

Hiline supleja jäi haigeks. Nüüd tuli tal olla voodis.

“Jaa..., meil on katarr,” kinnitas arst lusikat lauale pannes. Naeratas Mardile ja lisas:

“Pole viga, küll me varsti haigeks jääme.”

Kirjutas kiiruga paar rohuretsepti ja saabus.

“Kas minul on kitarr või?” päris Mart pärast arstitädi lahkumist.

“Katarr!” parandas ema.

“Kas see on minu haiguse nimi?”

Emaga noogutas: “Jaa!”

Mart jäi rahule ja tõusis voodis istukile. Natukese aja pärast tahtis ta teada: “Kas arstitädil oli ka kitarr?”

“Katarr,” parandas ema jälle. “Kust sa selle alla tuled?”

“Aga ta ju vaikis, et küll me varsti terveks saame,” õigustas end Mart.

“Oh sind küll!” muigas ema ja selgitas: “Kui sina oled terve, siis on arstitädi sinu pärast mures. Ja kui sa nüüd ilusasti rohtu annad ja me su kaela sooja salliga lahti seome, siis saad varsti terveks. Siis ei pea ka mina ja arstitädi sinu pärast mures olema!”

“Kas siis, kui te rõõmustate, olete ka natuke haiged?” tahtis Mart teada. “Eks natuke ikka,” naeratas ema...

“Me saame terveks!” kinnitas seepeale Mart tõsiselt.

(Ira Lember)

59. Kirjutage ainsuse omastava ja osastava käände vormid ning leidke parempoolsest tulbast homonüümid erinevad tähendused.

Näide: värss, värssi, värssi

a) noor härg

b) luulerida

A

1. saar, _____	kala
a) _____	puurimisriist
b) _____	alkohol
2. tee, _____	veest ümbritsetud mais-
a) _____	maatükk
b) _____	peksmine
3. tint, _____	mõistus, mõtlemisvõime
a) _____	ääretus
b) _____	kuiv rohumaa
4. aru, _____	linnu või looma elupaik
a) _____	puu
b) _____	liiklemiskoht
5. puur, _____	kirjutusvedelik
a) _____	viimane
b) _____	jook
6. tagumine, _____	
a) _____	
b) _____	
7. piiritus, _____	
a) _____	
b) _____	

B

1. aas, _____	Läti rahaühik
a) _____	puhastamisriist
b) _____	veealune madalik
2. viks, _____	rahaasutus
a) _____	vaikus
b) _____	klaas alkoholi joomiseks
3. latt, _____	järsk rannik
a) _____	rohumaa
b) _____	rõivakaunistus

4. hari, _____ kärmas, usin
 a) tipp
 b) silmus
5. rahu, _____ ritv
 a) saapamääre
 b)
6. pank, _____
 a)
 b)
7. pits, _____
 a)
 b)

**60. Kirjutage osaliste homonüümide (kokkulangev ainsuse nime-
 tav) ainsuse omastava ja osastava käände vormid.**

Näide: nukk – *nuku, nukku*

nukk – *nuki, nukki*

A

1. kiil –
kiil –
2. vaht –
vaht –
3. silm –
silma –
4. kurk –
kurki –
5. sool –
soola –
6. reis –
reisi –
7. viis –
viisi –
8. arm –
armi –
9. mure –
mure –
10. hang –
hang –

B

1. viil –
viil –
2. tamm –
tamm –
3. koor –
koor –
4. viht –
viht –
5. maks –
maks –
6. roog –
roog –
7. siil –
siil –
8. lakk –
lakk –
9. sõim –
sõim –
10. serv –
serv –

61. Leidke lausetest verbikasutusvead ja parandage need.

Näide: Mürk *imetas* aeglaselt verre. imendus

A

1. Arvake need küsimused omavahel läbi ja öelge oma arvamus.

2. Rahvas on uues valitsuses petnud. _____
3. Peaministrit asetab tema äraolekul rahandusminister. _____
4. Tema ülesanded piirnesid vaid telefoni vastuvõtmise ja kohvi keetmisega. _____
5. Riigikogul tuleb arvustada tema arvamusega. _____
6. Peaminister püüdis pressikonverentsil põhjustada järjekordset hinnatõusu. _____
7. Äriees edestas oskuslikult ettevõtlust. _____
8. Koolipoiss pääses väikese tüdruku uppumisest. _____

9. Paljud vanurid elatavad ainult pensionist. _____
10. Õelasse naabrimehesse on raske hästi suhelda. _____

B

1. Suur koer ehmus möödujaid. _____
2. Neiu eemaldus meigi näolt. _____
3. Tulekahjust tuleb teada numbrile 112. _____
4. Sain talle vastuse elektronpostiga. _____
5. Jalgpallurid võitlesid Kreekas. _____
6. Rein valmistas eksamikis kolm päeva. _____
7. Teda vaevus see küsimus järjest enam. _____
8. Mul unustas võlg ära. _____
9. Kureema toitus oma poegi hästi. _____
10. Poiss toetas silla käsipuule ja vaatas jõe voolu. _____

62. Leidke lausetest vead ja parandage need.

Näide: Mürk *imetas* aeglaselt verre. imendus

A

1. Valitsus tagandas maa endistele omanikele. _____
2. Mees taastas raskest haigusest. _____
3. Minister märkas oma kõnes, et ära on tehtud suur töö. _____
4. Me suurenesime kiirust. _____
5. Arst küsitles haigelt isikuandmeid. _____
6. Kumm venitas järjest pikemaks. _____
7. Viimaks avanes vaenlasel võime talle kätte maksta. _____
8. Nende asjade vahel võib üldjooni leida. _____
9. Talle meeldis telerit vaadata ja muusikat kuulda. _____

B

1. Ta hooldas oma tervise eest. _____
2. Uus töötaja kohandas kiiresti muutustega. _____

3. Värv on seinalt maha kulutanud. _____
4. Pärast konkurentsi uut müügikampaaniat firma klientide arv vähenes. _____
5. Piimasaadused kattuvad suure osa inimese kaltsiumivajadusest. _____
6. Rahvahääletusel otsustati Eesti ühendamine Euroopa Liiduga. _____
7. Uus korter oli alles sisestamata. _____
8. Sekretär sisendas uued andmed arvutisse. _____
9. Selle probleemiga tegutseb sotsiaalhoolekandeesutus. _____

63. Kirjutage lünka sobiv sõna õiges vormis.

A

1. Mul _____ (jätma, jääma) vist sünnipäeval käimata.
2. Äsja külvatud muru peab pidevalt _____ (hooldama, hoolitsema).
3. Kolmanda võõrkeele _____ (omandama, omastama) ta juba väga kiiresti.
4. Oli see _____ (vahest, vast) üllatus!
5. Plaani _____ (järele, järgi) pean töö lõpetama kuu lõpuks.
6. Riidet on võimalik _____ (muutma, muutuma) niiskuskindlamaks.
7. Lõunamaalane ei suutnud karmi kliimaga _____ (kohanema, kohandama).
8. Viimasel ajal ei ole _____ (arendama, aretama) uusi koeratõuge.
9. Vladimir Beekman on _____ (eestindama, eestistama) palju Astrid Lindgreni lasteraamatuid.
10. Me liikusime maastikul täpsete _____ (suund, suunis) järgi.

B

1. Inimesed _____ (tarvitama, tarbima) aasta-aastalt üha rohkem.
2. Politsei tegi kurjategija _____ (isik, isiksus) kindlaks.
3. See on õnnelik _____ (juhtum, juhus), et ma sind just täna kohtasin.
4. Talve _____ (järel, järele) tuleb kevad.
5. Kuulsin sellest sõprade _____ (vahetus, vahendus).
6. Kohe on võimatu _____ (eristama, eraldama) kõiki pildil olevaid värvivarjundeid.
7. Maalil _____ (kujutlema, kujutama) pikajuukselist naist.
8. Kurjategijale _____ (kohandama, kohaldama) kohtus kõrgeimat karistustmäära.
9. Ma ei oska veel seda kaamerat _____ (käsitsema, käsitlema).
10. Tänapäeva inimesed pööravad liiga suurt tähelepanu _____ (ajaline, ajalik) väärtustele.

64. Kirjutage lünka sobiv verb vajalikus vormis.

A

1. See laev on _____ merel juba kaks kuud.
2. Hetkeks tõusis tuul ning paar suuremat lainet _____ vastu paadi külge.
 - a) loksatama
 - b) loksuma
3. Tulle heidetud puud _____ ja põlesid heleda leegiga.
4. Hiilija jala all _____ oks.
 - a) praksatama
 - b) praxisema
5. See näts _____ näppude külge.
6. Üliõpilane _____ kuulutuse teadetetahvlile.
 - a) kleepima
 - b) kleepuma

7. Ta _____ ja sõnad tulidki meelde.
8. Ametnik _____ oma tähelepanu viimaste arvete kontrollimisele.
 - a) keskendama
 - b) keskenduma
9. Õde _____ emale kõik ära.
10. Matusel naised nutsid ja _____.
 - a) kaeblema
 - b) kaebama
11. Alati tuleb _____ parema tulemuse poole.
12. _____ end nüüd kokku võtta ja naerata mulle.
 - a) püüdma
 - b) püüdlema
13. Üheraksed paljunevad _____.
14. On vähe asju, mis nii täpselt _____.
 - a) poolduma
 - b) poolituma
15. Laps _____ hirmust.
16. Vanur _____ külma pärast õlgu.
 - a) väristama
 - b) värisema

B

1. Kõik tema ihuliikmed _____ külmast.
2. Tütarlapse huulil _____ muie.
 - a) võbisema
 - b) võbelema
3. Uks _____ ja ta pöördus vaatama, kes tuleb.
4. See uks _____ kogu aeg, millal sa teda õlitad?
 - a) kriuksatama
 - b) kriuksuma
5. Peab ootama, kuni ravim hakkab _____.
6. Koosolek _____ uues konverentsisaalis.
 - a) toimima
 - b) toimuma

7. Seda balletti on _____ juba 100 korda.
8. Draamateatris _____ täna õhtul „Eesti matus“.
 - a) etenduma
 - b) etendama
9. Esimesena _____ veoauto kastist maha pikakasvuline mees.
10. Koer _____ rõõmsalt külaliste ümber.
 - a) kargama
 - b) karglema
11. Juba ammu hakkas teda _____ luuvalu.
12. Ta ei läinud arsti juurde, vaid _____ edasi.
 - a) vaevlema
 - b) vaevama
13. Laboris _____ uusi tehnoloogiaid.
14. Eelarvamused olid rahva seas sügavalt _____.
 - a) juurduma
 - b) juurutama
15. Ema _____ köögis nõudega.
16. Vankrirattad _____ asfaldil.
 - a) kolistama
 - b) kolisema

65. Kirjutage lünka õige sõna vajalikus vormis.

A

1. _____ turistide külastab Tallinna.
2. Klassis on tüdrukute _____.
 - a) enamus
 - b) enamik
3. Vastaja _____ eksamil kõik Jaan Krossi romaanid.
4. Ma _____ puhkuseni jäänud päevi.
 - a) loendama
 - b) loetlema

5. Selle laulu _____ oli suurepärane.
6. Kirjastus korraldas uute trükiste _____.
 - a) esitus
 - b) esitus
7. _____ käsitletakse nimisõnade tuletamist.
8. Sisetulekud jaotati _____.
 - a) järgmiselt
 - b) järgnevalt
9. Reet vahtis surnuks peetud meest kui _____.
10. Film mõjus nagu _____: paljud asjad paistsid uues valguses.
 - a) ilmutis
 - b) ilmutus
11. Sellest otsusest _____ kõik ta ebaõnnestumised.
12. Miks te hilinesite, mis _____?
 - a) juhtuma
 - b) johtuma
13. Mu mees _____ raadiost ainult päevauudiseid.
14. Vanaema ei _____ enam hästi.
 - a) kuulama
 - b) kuulma
15. _____ oli raske jala küljest lahti rebida.
16. Paja _____ oli kuhugi kadunud.
 - a) kaas
 - b) kaan
17. Naisel olid valged _____ kaelas.
18. Õrnad _____ liuglesid aknale.
 - a) helmes
 - b) helves
19. Ka maal tuleb kultuuri _____.
20. Vabaõhulaval _____ Hugo Raudsepa komöödiat "Mikumärki".
 - a) edendama
 - b) etendama

B

1. _____ surm kui niisugune elu.
2. _____ kui ära lähete, lukustage ukсед.
 - a) enne
 - b) ennem
3. _____ kuulusid kaks maja ja vana kõrvalhoone.
4. Pärast filmi ilmutamist pandi see _____.
 - a) kinnisti
 - b) kinnistu
5. Selles keerulises olukorras oli tema käitumine igati vaoshoitud ja _____.
6. Noormees ei ole selle tüdruku _____.
 - a) väärikas
 - b) vääriline
7. Firma huvid _____ riigi omadega.
8. Auto _____ vastu elektriposti.
 - a) põrkama
 - b) põrkuma
9. Kas keegi _____, millal ta ära läks?
10. Nagu eelmine sõnavõtja _____, tuleb tänavalastega rohkem tegelda.
 - a) märkama
 - b) märkima
11. Kui hein oli kokku pandud, veeti see kohe _____.
12. Ema löikab lapse _____.
 - a) küüs
 - b) küün
13. Ema keetis haigele kana _____.
14. Ta asetab oma kuue tooli _____.
 - a) leem
 - b) leen
15. Tunnistaja _____ kohtus, et nägi kahtlusalust sündmuskohal.

16. See leping peab olema notariaalselt _____.
 a) tõendama
 b) tõestama
17. Vaenlased otsustasid raudteesilla _____.
18. Noormees _____ neile järele.
 a) õhkama
 b) õhkima
19. Mööblit on võimalik _____ kergemini pestavaks.
20. Ebakvaliteetne mööbliriie võib aastaga inetuks _____.
 a) muuta
 b) muutuda

66. Kirjutage lünka sobiv verb õiges vormis.

A

1. Õpetaja _____ (eelistama, eeldama, eelnema), et lapsed olid vastava osa juba eelmises klassis omandanud.
2. Enne suurde järve suubumist jõed _____ (ühendama, ühitama, ühinema).
3. Venna surma järel _____ (pärandama, pärinema, pärima) mees talu koos võlgadega.
4. See ei _____ (puutuma, puudutama, puuduma) sinusse.
5. Mees istus vangis selle eest, et oli _____ (omandama, omastama, omistama) võõra vara.
6. Ma ei oska seda paljundusmasinat _____ (käsitsema, käsitlema, käsitama).
7. _____ (kohtama, kohtuma, kohtlema) teda tihti Raekoja platsil.
8. Noormees _____ (kahetsema, kahtlustama, kahtlema) äripartneri lojaalsuses.
9. See inimene on väga hoolas ja täpne – ta _____ (järeldama, järelduma, järgima) alati ettekirjutusi.
10. Tundub, et osad on _____ (vahetama, vahetuma, vahelduma), õpetajast on saanud õpilane.

B

1. Oma tegevuses _____ (juhinduma, juhendama, juhatama) naine alati mõistuse häälest.
2. Alaealised armastavad õhtuti kaua linna peal _____ (koperdama, kolama, kohmitsema).
3. Eraldi linnades õppides olid noored teineteisest _____ (võõrastama, võõrustama, võõrduma).
4. Lapsed _____ (kohandama, kohanema, kohtuma) kiiresti maaeluga.
5. Klient _____ (keelama, keelduma, keelustama) nõutud summat maksmast.
6. Vanasti _____ (koristama, korjama, koguma) vilja sirbiga.
7. Tuleb _____ (aretama, arendama, arenema) endas rohkem sallivust.
8. Hooldushaiglas _____ (hoolima, hooldama, hoolitsema) vanuri eest hästi.
9. Ants ja Peeter _____ (esindama, esitama, esitlema) võistlustel oma kooli.
10. Peeter Mudisti maalid on väga palju _____ (kujutama, kujutlema, kujundama) minu kunstimaitset.

FRASEOLOGISMID JA VANASÕNAD

67. Valige lünka õige vastusevariant.

A

1. Ma ei tea, mida ta võis _____.
a) silma hakata
b) silmas pidada
c) silma heita
2. Vaenlase _____ hukkus palju inimesi.
a) käe alt
b) käe järgi
c) käe läbi
3. Me tahtsime küll sõpra aidata, kuid ei soovinud olla _____.
a) pealeminevad
b) pealetükkivad
c) pealehakkavad
4. Vaesed olid sunnitud _____, kui teised sõid.
a) käppa imema
b) käppi külge panema
c) käppa peale panema
5. Selgus, et ta on minu _____.
a) nimikangelane
b) nimitegelane
c) nimekaim
6. Ta on oma pere _____.
a) räpane lammas
b) kärnane lammas
c) tõulammas
7. See tegu sundis meid tema suhtes _____.
a) meelt lahutama
b) meelde jätma
c) meelt muutma
8. Ta tardus paigale nagu _____.
a) puupea
b) puusärk
c) puukuju

B

1. See vana naine armastab tuttavate üle _____.
 - a) keelt kasta
 - b) keelt peksta
 - c) keelt talitseda
2. Ärge muretsege, küll ta _____, ta ei ole pika vihaga.
 - a) süda läheb täis
 - b) süda läheb pahaks
 - c) süda läheb üle
3. Noormees oli juba kenale neiule _____.
 - a) silma visanud
 - b) silma torganud
 - c) silma peal hoidnud
4. Kuningas otsustas kurjategijale _____.
 - a) hinge heita
 - b) ketast heita
 - c) armu heita
5. Me ei saanud tema tegevust _____.
 - a) heaks teha
 - b) heaks kiita
 - c) heaks võtta
6. Asjatult _____ erinevaid asutusi pidi joostes.
 - a) näitas ta taldu
 - b) kulutas ta taldu
 - c) lakkus ta taldu

68. Valige väljendile sünonüümne vaste (võib olla mitu).

A

1. tugevale jalale saama
 - a) elujõulisemaks muutuma
 - b) paremale jalale toetuma
 - c) heasse seisuga jõudma
 - d) püsti tõusma

2. pani kõrvad pea alla
 - a) heitis hinge
 - b) tegi väikese uinaku
 - c) ei kuulnud teiste juttu
 - d) venitas kõrvu
3. kõrvu kuumaks kütma
 - a) sooja mütsi pähe panema
 - b) peksa andma
 - c) tähelepanelikult kuulama
 - d) kõrvakiile jagama
4. silmi maha lööma
 - a) silmi puhkama
 - b) piinlikkust tundma
 - c) kaklema
 - d) häbenema
5. peata olema
 - a) segaduses olema
 - b) õnnetu olema
 - c) peast ilma jääma
 - d) rumal olema
6. nägu venis pikale
 - a) oli pettunud
 - b) oli ebameeldivalt üllatunud
 - c) kartis
 - d) oli rõõmus
7. päkki silma ajama
 - a) kellegagi kaklema
 - b) silma siniseks lööma
 - c) midagi lõpuni ära sööma, jooma
 - d) silmi hõõruma
8. veri lööb pähe
 - a) lööb pea veriseks
 - b) ärritub
 - c) ägestub
 - d) peast purskab verd
9. raha sügeleb taskus
 - a) raha on ebaausalt teenitud
 - b) raha on võltsitud
 - c) raha ei ole piisavalt
 - d) keegi tahab raha kulutada

10. siidi vedama

- a) keerulise tööga tegelema
- b) siidikaubandusega tegelema
- c) tööst hoiduma
- d) laisklema

B

1. tuulde laskma

- a) õhku tõstma
- b) ära kaotama
- c) ära raiskama
- d) asjatult kulutama

2. ihukarvad tõusevad püsti

- a) palavuse käes kannatama
- b) hirmu tundma
- c) vihane olema
- d) vastikust tundma

3. hambaid murdma

- a) rusikaga vastu hambaid lööma
- b) ülesandega mitte toime tulema
- c) liiga suuri suutäisi hammustama
- d) end üle jõu käiva tööga ära kurnama

4. kärbest pähe panema

- a) kellelegi mingit mõtet sisendama
- b) kedagi oma jutuga lollitama
- c) kedagi mõjutama
- d) kedagi segadusse ajama

5. päevavalgele tulema

- a) avalikuks saama
- b) ootajate ette astuma
- c) tähelepanu keskpunkti sattuma
- d) kõigile teatavaks tegema

6. suuri silmi tegema

- a) üllatuma
- b) jahmuma
- c) koketeerima
- d) solvuma

7. püstijalu rikkaks saama

- a) väga kiiresti rikastuma

- b) kingamüügiga raha teenima
 c) ausa tööga rikkust koguma
 d) väga kiiresti heale järjele jõudma
8. klaasi põhja vaatama
 a) tulevikku ennustama
 b) alkoholi kuritarvitama
 c) minevikku meenutama
 d) elus tagasi vaatama
9. suud kulutama
 a) tulutult rääkima
 b) palju sööma
 c) kelkima, uhkustama
 d) asjatult midagi rääkima
10. tikutulega otsima
 a) otsima asja, mis polegi kadunud
 b) pimedat otsima
 c) midagi raskesti leitavat otsima
 d) otsima kedagi valest kohast

69. Leidke fraseologismidele kõrvaltulbast vasted.

A

1. oma nahka turule viima	tal on häda käes
2. ei püsi pudeliski paigal	ära rikkuma
3. nagu õlitatud välk	end ohtu seadma
4. tal on vesi ahjus	korralikumaks muutuma
5. tal on vesi suus	ebaõnnestuma
6. vussi ajama	ta vaikib
7. liiva jooksmas	ühesugused halvad mõlemad
8. meelt parandama	väga sarnased
9. võta üks ja viska teist	väga kiiresti
10. nagu ühe vitsaga löödud	on väga elav, püsimatu

B

1. tal on kana kitkuda	ei ole raske
2. vorst vorsti vastu	suures ohus olema
3. ei aita ei ussi- ega püssirohi	suurte pingutustega
4. juuksekarva otsas rippuma	tal on taipu, mõistust

5. juuksekarva lõhki ajama	midagi väga kindlalt väitma
6. suure surmaga	tal on väga kiire
7. ei murra konti	mitte miski ei aita
8. tal on tuli saba all	ta tülitseb kellegagi
9. ta pea lõikab	äärmist täpsust taotlema
10. pead pandiks andma	halba halvaga tasuma

70. Leidke kõrvaltulbast fraseoloogismidele sünonüümid.

A

1. ta teeb suured silmad	ta leiab alati tabava vastuse
2. ta on lahtiste kätega	ta on väga piiratud silma-
ringiga
3. ta pole suu peale kukkunud	ta vaikib ebameeldivast asjast
4. ta kõnnib pea laiali otsas	ta on äärmiselt kahvatuks ja
kõhnaks jäänud
5. ta pigistab ühe silma kinni	ta haarab jutujärje endale
6. ta võtab kelleltki sõna suust	ta on üllatunud
7. ta on näost otsa lõppenud	ta ei pane midagi tähele
8. ta ei näe oma ninaotsast kaugemale	ta on iga töö peale hakkaja

B

1. ta ei näe selget päeva	ta helistab telefoniga
2. ta poeb vesti vahele	ta ei ole meeldiv
3. ta tõmbab traati	ta saab vihaseks
4. ta kannab sõelaga vett	ta on kõige tähtsam
5. ta ajab harja turri	ta püüab usaldust võita
6. ta mängib esimest viulit	ta on kogenud inimene
7. tal ei ole nägu ega tegu	ta on iga päev purjus
8. ta on vana kala	ta teeb tarbetut tööd

71. Leidke rahvapäraseid võrdlusi. Kasutage ära kõik harjutuse lõpus toodud sõnad.

Näide: loll nagu *lauajalg*, *labakinnas*, *saabas*

A

1. terve nagu _____

2. märg nagu _____
3. pehme nagu _____
4. selge nagu _____
5. väriseb nagu _____
6. must nagu _____
7. vaene nagu _____
8. kadunud nagu _____
9. kõveras nagu _____
10. kaval nagu _____

kassipoeg, vaha, purikas, haavaleht, kapsauss, vits vette, kass, samet, karusitt, rebane, koerakirp, kirikurott, tallesaba, öö, siid, seebivesi

B

1. laisk nagu _____
2. paljas nagu _____
3. aeglane nagu _____
4. haiseb nagu _____
5. näljane nagu _____
6. tujukas nagu _____
7. kõhn nagu _____
8. terane nagu _____
9. pikali nagu _____
10. ilus nagu _____

tigu, porgand, lambasoolikas, tõhk, pilt, postmark, nirk, püksinõps, piitsavars, ladvaõun, naaskel, pilbas, hunt, aprillikuu ilm, sikk, porikärbes

72. Leidke harjutuse lõpust lünka sobiv fraseologism.

A

1. Mu _____ nii kanget jooki.
2. Abiturient _____ olümpiaadi ülesannete kallal kaua _____.
3. On mõttetu tekkivate raskuste ees _____.

4. Ka ettearvamatus olukorras ei tohi _____.
5. Poiss tahab küll hästi õppida, kuid ta _____.
6. Kinnivõtmise oht _____ nagu mõök põgeneja _____.
7. Väsinud pereema ei oska oma tegemistes kuskilt otsast peale hakata, sest ta _____.

pead kaotada, pea ei kannu, pea on pulki täis, pea ei võta, rippus pea kohal, pead liiva alla peita, murdis pead

B

1. Ärimehe _____ suurtest edusammudest _____.
2. Vana _____ enam kõike hästi _____.
3. Oiviku _____ neid füüsikaülesandeid väga hästi.
4. Mu õde on tõeline tuisupea, jookseb ringi, _____.
5. Sellise kuriteo eest tuleb küll _____.
6. Miks oli sel poisil vaja kurikaelte kambaga liituda ja oma _____.
7. Nende ümberveenmine on nagu _____.

peaga vastu müüri jooksmine, pea laiali otsas, pea tulle pista, peaga maksta, pea ei pea kinni, pea käib ringi, pea jagab

73. Leidke harjutuse lõpust lünka sobiv fraseologism.

A

1. Poisid _____ vastaste ebaõnne üle _____.
2. Ta ei ole varas, _____ teise _____.
3. Advokaatide _____ viimastel aastatel järjest _____.
4. Purjuspäi kipub ta naistele _____.
5. Toomemäe koristamisel pidid ka üliõpilased _____.
6. Jaan _____ meeste kihlveos nende _____.

7. Taipasin, et minu vallandamises _____ kurja sekretäri _____.
8. Viimase viskega _____ ka kapten _____.
9. Sina aitad mind ja mina sind – ikka nii, et _____.
10. Ametnik püüdis sellest süüst oma _____.

käsi peseb kätt, sai käe valgeks, lõi käed lahti, ei aja kätt tasku, käed puhtaks pesta, hõõrusid käsi, on käsi mängus, käed külge panema, käsi külge ajama, käsi käib paremini

B

1. Tartlased _____ Emajõe kallaste puhastamisel _____.
2. Politseiprefekt _____ kurjategija püüdmisel.
3. Vastaspool _____ ja lõpetas mängu.
4. Võin _____ öelda, et mina seda ei teinud.
5. Õpetajal ei ole vaja _____.
6. Ta armastab oma naist nii, et _____ teda lausa _____.
7. Sellele projektile _____ keegi _____.
8. Mina oma _____ vargusega _____ ei hakka.
9. Prosaist otsustas oma _____ ka draamakirjanikuna.
10. Rikka talu tütar _____ vaese poisi _____.

lückas käe tagasi, tõstis käed üles, käsi määrima, kätega rääkida, kätt proovida, käsi südamel, löid käed külge, sai vabad käed, kannab kätel, ei pane kätt ette

74. Leidke kursiivis fraseologismile vaste harjutuse lõpus olevate fraseologismide seast. Kasutage sobivat vormi.

A

1. Pahandusetegija ei ole hulk aega *end näidanud*. _____
2. Poiss suutis neiu lõpuks ikkagi oma *võimusesse haarata*.

3. Meie vanematel on komme ikka ja jälle vanu eksimusi *ette heita*.

4. Asi *edenes tõrgeteta*. _____
5. Pärast vallandamist oli isa *enesekindluse kaotanud*.

6. Poisid ei viitsinud oodata ja olid vahepeal *ära läinud*.

läheb nagu lepase reega, näole andma, rööpast välja lööma, võrku püüdma, nina alla hõõruma, minekut tegema

B

1. Tema lapselaps on väga *püsimatu ja elav*. _____
2. Ta loodab linnavalitsuses tööd saada, aga pangas on tal ka *mitu võimalust varuks*. _____
3. Seda ei saanud otse öelda, pidi *kirjutama vihjeliselt*.

4. Kõik tegid tööd, tema aga *laiskles*. _____
5. Pärast haigust *võttis ta kiiresti kaalus juurde*. _____
6. Direktori ja lapsevanemate vahel said kõik asjad läbi *arutatud*.

kerkib nagu soe sai, mitu rauda on tules, mitte lillegi liigutama, sirgeks rääkima, ei püsi pudeliski paigal, ridade vahele peitma

75. Kasutage lauseis harjutuse lõpus olevaid fraseologisme.

A

1. Pärast palgapäeva _____ Toomas raha kiiresti _____ ja tuli minult laenu paluma.
2. Minu pinginaaber läks jälle eksamile _____ ja saigi imekombel läbi.
3. Vanaisa kurtis, et vaatamata arsti nõuannete järgi talitamisele _____ ikka _____.
4. Memm pahandas, et pärast laadalt tulekut oli taat jälle _____.
5. Aastate möödudes selgus, et kaksikute iseloomud erinesid _____.
6. Ema taipas kiiresti tütre salaplaani ja lausus: "Ära püüa mulle jälle _____."
7. Ikka ja jälle püüdis vana vaenlane Jürile _____.
8. Sõbranna otsus välismaale lapsehoidjaks sõita tuli _____.

kaikaid kodarasse loopima, nagu öö ja päev, paras poiss olema, nagu välk selgest taevast, mütsiga lööma minema, sirgeks lööma, kõrv ajab pilli, prügi silma ajama

B

1. Napsutamise pärast oli mees mitmest töökohast _____.
2. Poisi firmasse töölevõtmine oli viga – tema äriplaan _____ kogu asja _____.
3. Päev on olnud pikk ja väsitav, tuleb _____.
4. Leenu oskas nii mõnusasti _____, et paljud jäidki teda uskuma.
5. Neiu _____ maalkäiguga _____ – tõi linna korvitäie maasikaid ja sai endale kauni jume.
6. Ruthi isa on Muhumaa paadimeistrite hulgas _____.
7. Pärast kahte magamata ööd olid mul ajaloo eksamile minnes aastaarvud segi _____.

8. Projektijuhi vaele vestuse tõttu võisime oma tulud

kõva käsi, kahte kärbest ühe hoobiga lööma, sulge sappa saama, korstnasse kirjutama, nagu puder ja kapsad, põhja kõrvetama, hambasse puhuma, põhku pugema

76. Leidke teisest tulbast vanasõnale õige lõpp.

A

1. Rege rauta suvel,...	mis taeva all lendavad.
2. Kes ei tööta,...	ei murra.
3. Ega lind pesas...	oma luba.
4. Ära neid sulgi padjaks tee,...	võõra väe.
5. Hunt hunti...	vankrit talvel.
6. Hauas on sant...	et eest ära jookseb.
7. Ega töö pole jänes,...	kui tuvi katusel.
8. Oma tuba,...	lendama ei õpi.
9. Parema varblane peos...	saksa suurune.
10. Hea sõna võidab...	see ei söö.

B

1. Veri on paksem...	ka peksa.
2. Iga algus on raske,...	kui keedetakse.
3. Vana karu...	und magajal.
4. Loll saab kirikus...	seal tuld.
5. Tööd tegijal,...	nõnda vastu kostab.
6. Mõisa köis,...	keskpaik kerge, lõpp ladus.
7. Kus suitsu,...	las lohiseb.
8. Lapsed on...	ei õpi tantsima.
9. Kuidas metsa hüüad,...	kui vesi.
10. Ega putru nii palavalt süüa,...	vaese varandus.

77. Valige vanasõnale õige lõpp.

A

1. Igaüks on oma õnne _____.
 a) looja
 b) meister
 c) sepp
2. Parem suutäis soolast kui maotäis _____.
 a) magedat
 b) magusat
 c) maitsvat
3. Heal lapsel mitu _____.
 a) pead
 b) nime
 c) kodu
4. Pill tuleb pika _____.
 a) ilu peale
 b) elu peale
 c) aja peale
5. Kingitud hobuse _____.
 a) suhu ei vaadata
 b) saba alla ei vaadata
 c) värvi ei vaadata
6. Igal linnul oma _____.
 a) pesa
 b) laul
 c) lend
7. Suuga teeb suure linna, käega ei _____.
 a) kärbse pesagi
 b) kesist külagi
 c) kure pesagi
8. Mida ei saa jõuga, saab _____.
 a) rahaga
 b) nõuga
 c) ajaga
9. Ilu ei sünni _____.
 a) maha matta
 b) kotti panna
 c) patta panna

10. Kelle jalg tatsub, selle _____.

- a) käsi katsub
- b) suu matsub
- c) samm raksub

11. Küsija suu peale _____.

- a) ei vaadata
- b) lüüakse
- c) ei lööda

12. Häda ajab härja _____.

- a) auku
- b) sohu
- c) kaevu

B

1. Ülekohus ei _____.

- a) istu korvis
- b) seisa kotis
- c) maga aidas

2. Ära hõiska enne _____.

- a) hommikut
- b) õhtut
- c) teisi

3. Kes kannatab, see _____.

- a) kaunilt elab
- b) kaugele jõuab
- c) kaua elab

4. Kust tuul, sealt _____.

- a) keel
- b) meel
- c) kuul

5. Käbi ei kuku _____.

- a) kännust kaugele
- b) kännu kõrvale
- c) kännu peale

6. Hirmul on suured _____.

- a) kõrvad
- b) hambad
- c) silmad

7. Pimedas on kõik kassid _____.
- a) mustad
 - b) hallid
 - c) kallid
8. Enne mune, siis _____.
- a) kire
 - b) sibli
 - c) kaaguta
9. Kus tegijaid, seal _____.
- a) tasujaid
 - b) magajaid
 - c) nägijaid
10. Tasa sõuad, _____.
- a) kaugele jõuad
 - b) palju ei jõua
 - c) kaugele ei jõua
11. Kus viga näed laita, seal tule ja _____.
- a) päita
 - b) aita
 - c) näita
12. Kus metsa raiutakse, seal _____.
- a) oksad langevad
 - b) laastud lendavad
 - c) käbid kukuvad

HINNANGUSÕNAD

78. Kirjutage naljatlevatele liitsõnadele sünonüümid.

A

1. lastekutsar –
2. nõelakuningas –
3. leheneeger –
4. püksikandja –
5. kurikael –
6. kesvamärjuke –
7. vennaihu –
8. hiirekuningas –
9. koolipapa –
10. eevatütar –
11. jänesetäkk –

B

1. lauluõli –
2. seelikukandja –
3. prillipapa –
4. inimesehakatis –
5. mesikäpp –
6. libekala –
7. taskutiisikus –
8. küljelu –
9. mesikeel –
10. lustikummut –
11. sõnasepp –

79. Kirjutage lünka sobiv *u*-liiteline deminutiiv (tavaliselt lastekeelne) õiges käändes.

A

1. Ema pisi _____ magab rahulikult.

2. Neil on majas uus _____, kes lööb nurru ja lõhub kardinaid.
3. Ema pesi lapsel _____ puhtaks.
4. Laps sõi _____ kommi täis.
5. Tavaliselt mängis poiss roosa kummi _____.
6. "Pühi _____ puhtaks," ütles kasvataja nohusele Maiale.
7. Tiiu võttis õe beebi _____ ära.
8. Peremees viis _____ talli.

nuku, pepu, ratsu, poju, kiisu, ninnu, notsu, kõtu, punnu

B

1. "Tule, peseme su _____ puhtaks," ütles hoidjatädi.
2. Söö _____ ilusasti täis.
3. Ole nüüd pai _____, ära jonni.
4. _____ ja kiisu mängivad omavahel.
5. "_____!" hõikas laps, kui nägi televiisoris alligaatorit.
6. Ratsanik sidus oma _____ lasipuu külge.
7. Pisipoiss imes hällis _____.
8. _____ tuli püksi.

kroku, ratsu, kõtu, punnu, pissu, poju, poisu, kätu, kutsu, lutu

80. Moodustage alltoodud sõnadest tse- ja rda-liite abil pejoratiivse (halvustava) tähendusvarjundiga verbe.

Näide: härra – härratsema

A

1. siga –
2. vaga –
3. käpp –
4. peremees –
5. liberaal –
6. väntama –

B

1. tore –
2. semu –
3. näpp –
4. proua –
5. staar –
6. tuikuma –

81. Kirjutage lünka sobiv pejoratiivne (halvustav) sõna õiges vormis.

A

1. Ta on üks paras _____, ainult poolteist meetrit pikk.
2. Keegi ei salli pidevalt _____ müüjat.
3. Juba Raivo riietest on näha, et ta on _____.
4. Kümnenda klassi _____ suitsetasid tunni ajal kooli nurga taga.
5. See _____ on juba hommikust saadik purjus.
6. Juba liiga kaua on _____ ja poetud, tuleb hakata sirgjoonelisemalt tegutsema.
7. Ta oli sel alal täielik _____, aga ikka kippus nõu andma.
8. Ta mees on parandamatu _____.
9. Meie _____ sõber jääb alati kõikjale hiljaks.
10. Autojuht _____, kuigi väitis, et on kaine.
11. See _____ ajas jälle värvipoti ümber.

tuigerdama, käpard, lakard, silmakirjatsema, uimard, joomar, jupats, logask, õelutsema, võhik, kekats

B

1. Kuidas nii tublidel vanematel võib selline _____ poeg olla.

2. Meie _____ suudab ka kõik teised inimesed närviliseks ajada.
3. Koer _____ aplalt värsket liha.
4. Naabri auto _____ uhkelt keset tänavat.
5. Ainult _____ kannab nii palju säravaid ehteid.
6. Joobnu _____ mööda tänavat kodu poole.
7. Ta üritas _____ oma santi tuju parandada.
8. Jüri on suur _____, pistis kõik ise nahka.
9. See laul on juba täiesti ära _____.
10. Naaber maja _____ löid meie prügiurni ümber.
11. Igal peol kipub ta kaklema ja _____.

õgima, jõhkard, söödik, toretsema, skandaalitsema, leierdama, loru, rahmeldamine, kekutis, kakerdama, rõvetsemine

82. Moodustage pejoratiivsed (halvustavad) liitsõnad, ühendades tulpades olevad liitsõna osad.

A

1. punn	pundar
2. memme	pea
3. poisi	käpp
4. taina	nina
5. patu	poeg
6. loba	silm
7. kaltsu	magu
8. koba	mokk
9. tatt	kott
10. paks	nolk

B

1. siidi	habe
2. memme	lõug
3. piima	oinas
4. näru	nokk

5. riide	kõrv
6. pudru	jalg
7. patu	vend
8. lont	kael
9. kolla	hilp
10. lääpa	tütar

83. Leidke harjutuse lõpust sama sisu väljendavad pejoratiivsed (halvustavad) liitsõnad.

A

1. hellitatud, saamatu poiss –
2. lollpea, tobu –
3. lobiseja –
4. laiskleja, looder –
5. närustes riietes inimene –
6. kohmakas, saamatu inimene –

siidivend, lobamokk, lontkõrv, tainapea, kobakäpp, kaltsupundar, piimahabe, memmepoeg

B

1. hellitatud, saamatu tüdruk –
2. kogemusteta nooruk, algaja –
3. lobiseja –
4. sulii –
5. paksu, rasvunud kõhuga inimene –
6. patune, paheline inimene –

patukott, kurikael, nannipunn, kollanokk, punnssilm, paksmagu, pläralõug, memmetütar

84. Moodustage ur-, ik- ja is-liite abil isikut (halvustavalt) märkivaid tuletisi.

A

1. käperdama –
2. sööma –
3. tuupima –
4. koperdama –
5. nuuskima –
6. eputama –
7. tõusma –
8. petma –
9. puterdama –
10. pelgama –

B

1. kekutama –
2. lonkima –
3. jooma –
4. vinguma –
5. hulkuma –
6. jorutama –
7. nohisema –
8. reetma –
9. pudrutama –
10. kohmerdama –

VASTUSED

1. A

1. Isa kasvatas poega rangelt. 2. Tuul kõigutas puid. 3. Professor lõpetab loengu kell kaks. 4. Lapsed veeretaskid lumepalli mäest alla. 5. Ma olen oma rahakoti ja dokumendid kuhugi kaotanud. 6. Mais sünnitas Hiie poja. 7. Kokk keedab selles pajas kalasuppi. 8. Kalurid põletavad rannas vanu paate. 9. Vanaema küpsetas ahjus suurt sünnipäevatorti. 10. Selles kastrulis jahutame me kisselli kaua.

2. A

1. Tuli hävitas lauda. 2. Vanaema arendas Pille-Riinis kohusetunnet. 3. Ta kulutas oma palga kiiresti ära. 4. Tuulepuhang kustutas aia-küünla. 5. Kasvataja kiigutas mudilast uuel kiigel. 6. Poiss püüdis eksamineerija ees istudes kramplikult meelde tuletada lahingu toimumisaega. 7. Noorik pleegitas õues valgeid linu. 8. Ema oli uuendanud kogu toa mööbli.

3. A

1. ma ärritusin 2. spordisaal muutus 3. mets kattus 4. kohustub ta 5. nõupidamine lükkus 6. mees solvus 7. töö jätkus/jätkus töö 8. geograafiatudengid huvituvad

4. A

1. sahisivad/sahisesid 2. säriseb/särises 3. krudiseb/krudises 4. vurisevad/vurisesid 5. sulisevad/sulisesid 6. visisesid 7. hubiseb/hubises 8. plagisevad/plagisesid 9. pinisesid 10. surisevad/surisesid 11. tilisevad/tilisesid 12. ragisesid

5. A

1. suurendada 2. sõimlesid 3. teietada 4. hoiduda 5. valgendama 6. kelgutama 7. kurdistas 8. soomendatud

6. A

1. pidutsema 2. pehmendada 3. lukustama 4. lillatas 5. seisatas 6. kõvenes 7. kõvendada 8. vaesunud 9. kõhutaskid 10. surtsatas

7. A

1. hallinema 2. eitama 3. karjatama 4. liivatama 5. hüplema 6. lepitama 7. hoiduma 8. jahutama 9. sigatsema 10. eestindama

8. A

1. soojenema (ne+da)
2. töötama (ta+le)
3. aurustama (sta+u)
4. valgenema (ne+da)
5. avardama (da+u)
6. rühmitama (ta+u)
7. pikenema (ne+da)
8. naljatama (ta+le)
9. pruunistama (sta+u)

9. A

1. Kui sisse astus kaunis mees,
2. Päevad läksid üksluiselt ja hallilt mööda.
3. Naised tunnevad sageli huvi sõprade pereelu vastu.
4. Kanna minu väikese kassipoja eest hästi hoolt.
5. Seda lugu ei andnud mees naisele iialgi andeks.
6. Need lilled on küll õidepuhkemisega hiljaks jäänud.
7. Toivo sõprade külaskäiguga käis alati kaasas pidu ja lärm.
8. Klubis astus mulle ligi üks pikka kasvu noormees.
9. Sõber oli puhkuse ajal raskelt haigeks jäänud.

10. A

1. Kui teed kuivemaks muutusid, hakati jälle rattaga sõitma.
2. Masin tegi palgid kiiresti pooleks.
3. Päike paistis ja tiigivesi muutus varsti soojemaks.
4. Enne operatsiooni eemaldati kassi kõhult karvad.
5. Kodule lähenedes muutus hobuse jooks kiiremaks.
6. A. H. Tammsaare poolt eesti keelde tõlgitud romaane on hea lugeda.
7. Lapse läbikukkumine eksamil tegi ema väga kurvaks.
8. Autokooli eksaminõudeid on karmimaks muudetud.
9. Masin muutis viljaterad jahuks.
10. Lastele meeldib selles metsatukas suuskadega sõita.

11. A

1. palgaline
2. kalur
3. metslane, metsnik, metsaline
4. nõunik
5. kursuslane
6. jalgrattur
7. sõdur, sõdalane
8. matuseline
9. talunik
10. marjuline

12. A

1. kuninganna, kuningatar
2. tšehhitar
3. neegritar
4. orjatar
5. lauljanna, lauljatar
6. ameeriklanna
7. stockholmlanna
8. kaunitar
9. jumalanna
10. tartlanna

13. A

1. välismaalane, newyorklane, lõunaestlane, pealinlane, madridlane
2. erakondlane, vanemuislane, kaitseliitlane, luterlane, nooreestlane
3. ajaloolane, kergejõustiklane, teadlane, kehakultuurlane, sportlane

14. A

1. torge
2. suudlus
3. panek
4. tõuge
5. häälitlus
6. löök
7. kolksatus
8. hüpe
9. puhang

15. A

1. korrtutis 2. võrse 3. tätoveering 4. joonistus 5. köide 6. luuletus
7. tarretis 8. nauding

16. A

1. kustuti 2. hõljuk 3. küte 4. röster 5. pihusti 6. süüde 7. lõikur
8. väetis 9. teriti 10. määre 11. sidur 12. võimendi

17. A

1. paljundi 2. sõiduk 3. puistur 4. elatis 5. uinuti

18. A

1. valimik 2. kombestik 3. lugejaskond 4. õukond 5. kuusik 6. telk-
kond 7. reeglistik 8. kogumik 9. keelkond 10. järvestik 11. lehestik
12. ideestik

19. A

1. ujula 2. piirkond 3. saarestik 4. seljandik 5. lindla 6. elamu 7. haigla
8. sügavik 9. piiskopkond 10. liivik 11. kalmistu 12. lagendik

20. A

1. peidik 2. pesula 3. nooruk 4. otsmik 5. ühikas 6. veok 7. parkla
8. külmik 9. murelik 10. kümnekas, kümmeline 11. prosaist 12. kausjas

21. A

1. rühikas 2. arukas 3. kõhukas 4. küürakas 5. viljakas 6. sarmikas
7. sarnakas 8. hapukas 9. hallikas 10. kreemikas

22. A

1. taltsutamatu loom 2. seletamata nähtus 3. tõestamata õigus 4. taltsu-
tamata lõvi 5. tõestamatu oletus 6. muutmata olukord 7. seletamatu
käitumine 8. muutmatu otsus

23. A

1. valelik 2. roosakas 3. surematu 4. kantserogeenne 5. emalik
6. tormakas 7. pealmine 8. tiguja 9. mereline 10. piltlik 11. murelik/
muretu 12. kõhukas 13. röövellik 14. keskmine 15. siidjas/siidine
16. mägine 17. mõtlematu 18. eriline

24. A

1. põlisem 2. hirmus 3. ümmargustest 4. töökad 5. vanaaegsed
6. tammisel 7. kodusest 8. põlist 9. vastupandamatu 10. värvitu
11. lõhnatu 12. maitsetu 13. seletamatu

25. A

1. teravmeelne 2. vasakukäeline 3. kahekohaline 4. mustasilmne, mustasilmaline 5. väikesemööduline 6. nädalapikkune 7. kitsapuusaline 8. kuumavereline 9. paljasjalgne 10. madalalaubaline 11. pika-koivaline 12. toasuurune

26. A

sõnatu, sõnatult, sõnakas, sõnakalt, sõnakus, sõnastik, sõnastikuline, sõnastikuliselt, sõnaline, sõnaliselt, sõnalisus, sõnastama, sõnastus, sõnastuslik, sõnastuslikult, sõnastuslikkus jne

27. A

1. suuline (line+lt) 2. kaalukas (kas+lt) 3. haiglane (lane+lt) 4. seesmine (mine+lt) 5. orjalik (lik+lt) 6. laialdane (ldane+lt) 7. aastane (ne+lt) 8. vormiline (line+lt) 9. tintjas (jas+lt) 10. menukas (kas+lt) 11. muretu (tu+lt) 12. imelik (lik+lt) 13. hoolas (s+lt) 14. unine (ne+lt) 15. näotu (tu+lt)

28. A

1. istuli 2. ridamisi 3. vääriti 4. õhtuti 5. aimamisi 6. kähinal 7. sügavuti 8. tüdinult 9. tibamisi

29. A

1. perekonniti 2. ajaldasa 3. vägisi 4. vastakuti, vastamisi, vastastikku 5. üheksakesi 6. kõhuli 7. käsitsi 8. kihiti

30. A

1. poriselt 2. halvasti 3. mõttetult 4. emalikult 5. pahasti 6. sisukalt 7. kenasti 8. julgemalt

31. A

1. aeg-ajalt 2. samm-sammult 3. punkt-punktilt 4. leht-lehelt 5. täht-tähelt 6. järk-järgult

32. A

1. neljakesi 2. lauseti 3. suviti 4. telefonitsi 5. kasvuldasa 6. naljatomisi 7. kohati 8. kobamisi

33. A

1. nimetama; nimekas, nimeline, nimetu; nimelt, nimetsi 2. osalema, osastama; osaline; osalt, ositi 3. tõestama, tõendama; tõeline, tõene, tõekas; tõesti 4. ajastama, ajatama; aegne, ajalik, aeglane, ajaline, ajatu; aegamisi, ajaldasa, ajalt 5. suvitama; suvine; suviti 6. kõhutama;

kõhukas, kõhtmine; kõhuli, kõhukil 7. ööbima; öine; öösiiti, öiti
8. käsitsema, käsitlema, käsitama; käeline, käsitu; käsitsi

34. A

1. tegelikult 2. korralik 3. pööraseid 4. raamatukogus 5. osakonna-
juhataja 6. joodik 7. samamoodi 8. laenuosakonnas 9. kolleksioneerib
10. multikaid 11. elutoas 12. multikad 13. multikad 14. enamikul 15.
avastavad 16. normaalsemalt 17. õppimise 18. palavikuliselt/
palavikulist 19. õppekava/õppetöö

35. A

1. aiatool 2. aedlinn 3. naissportlane 4. naistepesu 5. naiseraasuke
6. siidkleit, siidikleit 7. inimpeglük 8. liblikujumine 9. poeglaps, poja-
laps 10. võõrtööline 11. meepurk 12. mesilasema

36. A

1. lühitüveline: külalislektor, inimõigus, maasikmari, õpilaspäevik,
võimlemispidu, liblikkerge 2. nimetaviline: aedhernes, karistusviis,
kevadpäike, sulgpadi, käsikiri, piirjoon 3. omastaviline: naistepäev,
ajalugu, meekärg, hambaauk, elulugu, sulgpadi

37. A

aedniku-, aguli-, ajalehe-, hobuse-, hotelli-, jooksu-, kannu-, koera-,
koka-, kooli-, koori-, koti-, küla-, künni-, laeva-, lifti-, linna-, maa-,
möldri-, neegri-, pagari-, palli-, parve-, pasuna-, peiu-, peksu-, pisi-,
poe-, posti-, põial-, sepa-, spordi-, sulas-, sulii-, sõdur-, teo-, toa-,
uulitsa-, vana-, varga-, veski-, õpipoiss

38. A

tööala, -armastus, -distsipliin, -graafik, -hull, -narkomaan, -hüpotees,
-invalid, -jaotus, -juhend, -kaaslane, -kittel, -kogemus, -kohustus,
-kultuur, -kulu, -käsk, -laud, -lõik, -meeleolu, -meetod, -norm, -ori,
-oskus, -puudus, -ruum, -rõõm, -rühm, -rütm, -staaž, -tund, -tõend,
-vahend, -vilumus, -võte, -õnnetus, -ülesanne, -mesilane, -plaan,
-rohke, -suhe, -joonis, -aeg, -andja, -börs, -iga, -hõive, -jõud, -kaitse,
-keel, -kiirus, -koht, -loom, -luba, -mees, -ots, -raamat, -riist

39. A

1. jõujook, jõuallikas, jõukulu, jõumees, jõuvaru, jõutreening, jõujoon,
jõuühik, jõujaam; vaimujõud, õppejõud, tahtejõud, väljendusjõud,
hobujõud, loodusjõud, raskusjõud, relvajõud, õhujõud 2. hinnasoodus-
tus, hinnaindeks, hinnaalandus, hinnalipik, hinnasedel, hinnatõus,

hinnakujundus, hinnapoliitika, hinnavahe; auhind, turuhind, jaehind, hulgihind, omahind, võileivahind, püsihind 3. mõttemõlgutus, mõttepilt, mõttesalm, mõttesähvatus, mõtetegevus, mõttetöö; elumõte, muremõte, juhtmõte, põhimõte, tagamõte, kinnismõte, salamõte, patumõte, surmamõte, uitmõte 4. stardinumber, stardipauk, stardiprotokoll, stardipüstol, stardisignaali, stardiriba, stardikoht; madalstart, püstistart, paigaltstart, lendstart, eraldistart, üksikstart, ühisstart, valestart 5. viljapõld, viljatera, viljasort, viljapea, viljakõrs, viljasaak, viljakohv; juurvili, kaunvili, kõrsvili, teravili, suvivili, talivili, söödavili, seemnevili, leivavili, töövili 6. täheaasta, täheaeg, tähekuu, tähesüsteem, täheparv, tähesadu, tähekaart; taevataht, ehatäht, koidutäht, filmitäht, tedretäht, sporditäht, teletäht, jõulutäht, meritäht, kirjatäht, nimetäht, trükitäht, rahatäht 7. veearve, veeaur, veelind, veeloom, veepidu, veesoon, veesõiduk, veetaim, veevaru; allikavesi, hundijalavesi, joogivesi, kraanivesi, põhjavesi, reovesi, vihmavesi 8. rahvarõivas, rahvariiet, rahvarinne, rahvamaja, rahvamees, rahvamuseum, rahvalooming, rahvatarkus, rahvasport, rahvamatk; antiikrahvas, linnarahvas, maarahvas, põlisrahvas, rändrahvas, talurahvas, väike-rahvas, naaberrahvas, naisterahvas, meesterahvas 9. näljaaasta, nälja-aeg, näljahäda, näljamäss, näljapalk, näljasurm, näljatunne; suitsunälg, infonälg, kuulsusenälg, lugemisenälg, rahanälg, unenälg

40. A

lillepott, potilill; sarvloom, loomasarv; keelpill, pillikeel; lehtpuu, puuleht; pendelkell, kellapendel; teivasaed, aiateivas; plekk-katus, katuseplekk; sõiduauto, autosõit; aialill, lilleaed; paberraha, rahapaber

41. A

1. raudrüü 2. rauasaag 3. kullaotsija 4. kuldkarikas 5. kõrghoone 6. kõrgepalgaline 7. jalgratas 8. jalahoop 9. kaupmees 10. kaubaauto 11. masinaparandus 12. masinparandus

42. A

1. kurekell 2. lumeroos 3. varsakabi 4. konnakapsas 5. kukehari 6. murtudsüda 7. raudrohi 8. lumikelluke 9. nurmenukk 10. lillhernes, lillkapsas 11. saialill 12. rebasesaba

43. A

1. alakeha, ülakeha 2. kaasinimene 3. eelõhtu 4. püstkriips 5. alajaotus, alljaotus 6. tagajalg 7. järelkäru 8. eelroog 9. segapuder 10. eesliide, järelliide 11. eesuks, kõrvaluks, tagauks 12. allkiri, eeskiri, kaaskiri, püstkiri

44. A

1. raieluba 2. kiirabi 3. kaubalaev 4. magnetketas 5. metsakalmistu 6. okaspuumets 7. jahisadam 8. raamatukoi 9. karjatalitaja 10. vana-kraamitur, täitur 11. seenemürgitus 12. võiduvõimalus 13. spordi-päev 14. naisarst

45. A

1. tulipalav, tulikum, tulihapu, tulikuiv, tuliuus, tulisoolane, tulivalus, tulivihane 2. verinoor, veritoores, verivaene, veripunane, verivärske 3. vesimärg, vesihall, vesivedel, vesiselge 4. noolkiire, noolsirge, noolterav 5. raudhall, raudkõva, raudkülm, raudraske

46. A

1. naaskelterav, mõõkterav, nugaterav, noolterav, nõelterav 2. vatt-pehme, villpehme, udupehme, siidpehme, sammalpehme 3. surm-kindel, raudkindel, kaljukindel 4. vesihall, hiirhall, muldhall, porihall, raudhall, tolmuhall, savihall, suitshall, tinahall, tuvihall 5. öömüst, süsimüst, sitikmüst, ronkmüst, pigimüst, tintmüst

47. A

1. punasekirju 2. sinakashall 3. mustjaspruun 4. ränkraske 5. magus-hapu 6. kurikuulus 7. tumeroheline 8. kibekiire 9. hulljulge 10. käre-külm

48. A

1. omadussõna + nimisõna 2. arvsõna + nimisõna 3. nimisõna + nimisõna 4. asesõna + nimisõna 5. määrsõna + nimisõna 6. nimisõna + omadussõna 7. määrsõna + tegusõna 8. nimisõna + omadussõna 9. määrsõna + omadussõna 10. omadussõna + nimisõna 11. nimisõna + omadussõna 12. nimisõna + nimisõna 13. omadussõna + omadussõna 14. nimisõna + nimisõna

49. A

1. pärnapuud 2. gripihaigus 3. siiakala 4. maduuss 5. maikuus 6. ämmamamma/ämmamoor

50. A

1. kärekülm 2. talvehommik 3. päikesevalgusest 4. majaseinad 5. telefonipostid 6. kasukakraesse 7. vastutulijad 8. möödaminejad 9. tervitusnoogutuse 10. kõnnitee 11. punapugulised 12. imeõrna 13. sireliseemneid 14. nõöpsilmadega 15. puisteedele 16. võhi-võõrale/võhivõõrastele 17. külmalindudega

51. A

1. lihtsameelne 2. ilmekas 3. lihtne 4. traagiline 5. ebasõbralik
6. tõmmu 7. kiire 8. kõhn 9. mõru 10. särin

52. A

1. sõbrustama 2. huikama 3. hulpima 4. redutama 5. reastama
6. taipama 7. poputama 8. innustuma 9. talletama 10. noppima
11. annetama 12. leinama

53. A

1. õhinal 2. vargsi 3. teraselt 4. pikkamisi 5. totralt 6. kehkvel
7. kookus 8. alatasa 9. hiljuti 10. vihinal

54. A

1. metsajooksu > tervisejooksu 2. imepärast > imelist, imetusväärsed, imeväärsed, ilusad, toredad 3. ärevalt > erutatult 4. plehku pannud > põgenenud, jalga lasknud, putku pannud 5. hukka saada > hukkuda, surma saada, surma leida, otsa saada, otsa leida, elu kaotada, elust ilma jääda 6. ütles > lausus, sõnas, märkis, teatas, kostis 7. asetas > paigutas, pani, seadis, sättis 8. mugavalt > hubaselt, koduselt, mõnusaltsalt, hästi, õdusalt, mugavasti, mõnusasti 9. järsku > äkki, äkitselt, korraga, ühtäkki 10. vaeseke > õnnetuke 11. peaasi > peamine, põhiline, oluline 12. nagu nalja > kerge vaevaga, mängeldes, vaevata, hõlpsasti nagu midagi, nagu nuusata 13. pakkusid > andsid 14. keeras > pööras, käänas 15. ülbelt > upsakalt, suureliselt, uhkelt, tähtsalt, kõrgilt, üleolevalt 16. jõudis > saabus, tuli 17. sööma > einet võtma, einestama, keha kinnitama, toitu võtma, kõhtu täitma, nälga kustutama 18. tirima > tõmbama, vedama

55. A

1. tänamatu 2. kiretu 3. ebasõbralik 4. ebanaiselik 5. südametu
6. armutu 7. ebaasjalik 8. muretu 9. ebatäiuslik 10. tundetu

56. A

1. Mul sai hing täis. Ma vihastusin. 2. Tüdruk oli seitsmendas taevas. Tüdruk oli väga õnnelik. 3. See on nagu maast leitud. See on kergesti, ilma vaevata (ootamatult) saadud. 4. Poiss oli lapsekingadest välja kasvanud. Poiss oli edasi arenenud; suureks, täiskasvanuks saanud. 5. Pole terve päeva midagi hamba alla saanud. Pole terve päeva midagi süüanud. 6. Ta raputas endale tuhka pähe. Ta kahetses sügavalt. 7. Käsi peseb kätt. Teele teenega vastama. 8. Läks trumm, minu ka pulgad. Kui on kaotatud põhiline, siis pole järelejäänust enam kahju.

57. A

1. lühike > pikk 2. kitsas > lai 3. madalama > kõrgema 4. inetuid > ilusaid 5. kuiv > märg 6. sooja > külma 7. raske > kerge 8. märg > kuiv 9. rahutu > rahulik 10. kerge > raske 11. meeldiv > ebameeldiv

58. A

1. tore/ilus 2. võetakse 3. tänagi 4. vaatamas 5. esimest 6. taga 7. istunud 8. noomis (pahandas) 9. antud 10. raputas

59. A

1. saare, saart; veest ümbritsetud maismaatükk; puu 2. tee, teed; jook; liiklemiskoht 3. tindi, tinti; kala; kirjutusvedelik 4. aru, aru; kuiv rohumaa; mõistus, mõtlemisvõime 5. puuri, puuri; linnu või looma elupaik; puurimisriist 6. tagumise, tagumist; viimane; peksmine 7. piirituse, piiritust; alkohol; ääretus

60. A

1. kiilu, kiilu; kiili, kiili 2. vahu, vahtu; vahi, vahti 3. silma, silma; silmu, silmu 4. kurgu, kurku; kurgi, kurki 5. soola, soola; soole, soolt 6. reisi, reisi; reie, reit 7. viisi, viisi; viie, viit 8. armi, armi; armu, armu 9. mure, muret; mureda, muredat 10. hange, hange; hangu, hangu

61. A

1. arutage 2. pettunud 3. asendab 4. piirdusid 5. arvestada 6. põhjendada 7. edendas 8. päästis 9. elatuvad 10. suhtuda

62. A

1. tagastas 2. taastus 3. märkis 4. suurendasime 5. küsis 6. venis 7. võimalus 8. ühisjooni 9. kuulata

63. A

1. jääb 2. hooldama 3. omandas 4. vast 5. järgi 6. muuta 7. kohaneda 8. aretatud 9. eestindanud 10. suuniste

64. A

1. loksunud 2. loksatas 3. pragisesid 4. praksatab/praksatas 5. kleepub/kleepus 6. kleebib/kleepis 7. keskendus 8. keskendab/keskendas 9. kaebab/kaebas 10. kaeblesid 11. püüelda 12. püüa 13. pooldudes 14. poolituvad 15. väriseb/värises 16. väristab/väristas

65. A

1. enamik 2. enamus 3. loetles 4. loendasin 5. esitus 6. esitluse 7. järgnevalt 8. järgmiselt 9. ilmutist 10. ilmutus 11. johtusid

12. juhtus 13. kuulab 14. kuule 15. kaani 16. kaas 17. helmed 18. helbed 19. edendada 20. etendati

66. A

1. eeldas 2. ühinevad/ühinesid 3. pärib/päris 4. puutu 5. omastanud 6. käsitseda 7. kohtan/kohtasin/olen kohanud 8. kahtleb/kahtles 9. järgib 10. vahetunud

67. A

1. silmas pidada 2. käe läbi 3. pealetükkivad 4. käppa imema 5. nimekaim 6. kärnane lammas 7. meelt muutma 8. puukuju

68. A

1. elujõulisemaks muutuma, heasse seisu jõudma 2. heitis hinge 3. peksa andma, kõrvakiile jagama 4. piinlikkust tundma, häbenema 5. segaduses olema 6. oli pettunud, oli ebameeldivalt üllatunud 7. midagi lõpuni ära sööma, jooma 8. ärritub, ägestub 9. keegi tahab raha kulutada 10. tööst hoiduma, laisklema

69. A

1. end ohtu seadma 2. on väga elav, püsimatu 3. väga kiiresti 4. tal on häda käes 5. ta vaikib 6. ära rikkuma 7. ebaõnnestuma 8. korralikumaks muutuma 9. ühesugused halvad mõlemad 10. väga sarnased

70. A

1. ta on üllatunud 2. ta on iga töö peale hakkaja 3. ta leiab alati tabava vastuse 4. ta ei pane midagi tähele 5. ta vaikib ebameeldivast asjast 6. ta haarab jutujärje endale 7. ta on äärmiselt kahvatuks ja kõhnaks jäänud 8. ta on väga piiratud silmaringiga

71. A

1. purikas 2. kass, kassipoeg 3. siid, samet, vaha 4. seebivesi 5. haavaleht, tallesaba 6. karusitt, öö 7. kirikurott 8. vits vette 9. koerakirp 10. kapsauss, rebane

72. A

1. pea ei kannu 2. murdis pead 3. pead liiva alla peita 4. pead kaotada 5. pea ei võta 6. rippus pea kohal 7. pea on pulki täis

73. A

1. hõõrusid käsi 2. ei aja kätt tasku 3. käsi käib paremini 4. käsi külge ajama 5. käed külge panema 6. lõi käed lahti 7. on käsi mängus 8. sai käe valgeks 9. käsi peseb kätt 10. käed puhtaks pesta

74. A

1. näole andnud 2. võrku püüda 3. nina alla hõõruda 4. läks nagu lepace reega 5. rööpast välja löödud 6. minekut teinud

75. A

1. löi sirgeks 2. mütsiga lööma 3. ajab kõrv pilli 4. paras poiss 5. nagu öö ja päev 6. prügi silma ajada 7. kaikaid kodarasse loopida 8. nagu välk selgest taevast

76. A

1. Rege rauta suvel, vankrit talvel. 2. Kes ei tööta, see ei söö. 3. Ega lind pesas lendama ei õpi. 4. Ära neid sulgi padjaks tee, mis taeva all lendavad. 5. Hunt hunt ei murra. 6. Hauas on sant saksa suurune. 7. Ega töö pole jänes, et eest ära jookseb. 8. Oma tuba, oma luba. 9. Parem varblane peos kui tuvi katusel. 10. Hea sõna võidab võõra väe.

77. A

1. Igaüks on oma õnne sepp. 2. Parem suutäis soolast kui maotäis magedat. 3. Heal lapsel mitu nime. 4. Pill tuleb pika ilu peale. 5. Kingitud hobuse suhu ei vaadata. 6. Igal linnul oma laul. 7. Suuga teeb suure linna, käega ei kärbse pesagi. 8. Mida ei saa jõuga, saab nõuga. 9. Ilu ei sünni patta panna. 10. Kelle jalg tatsub, selle suu matsub. 11. Küsija suu peale ei lööda. 12. Häda ajab härja kaevu.

78. A

1. lapsehoidja 2. rätsep 3. lehemees, ajakirjanik 4. mees 5. pätt, sulgi 6. õlu 7. sealiha 8. kass 9. õpetaja 10. naine 11. isajänes

79. A

1. pisipoju 2. kiisu 3. pepu 4. kõtu/punnu 5. kumminotsuga 6. ninnu 7. beebinuku 8. ratsu

80. A

1. sigatsema 2. vagatsema 3. käperdama 4. peremehetsema 5. liberaalitsema 6. vänderdama

81. A

1. jupats 2. õelutsevat 3. kekats 4. logaskid 5. lakard 6. silmakirjatsetud 7. võhik 8. joomar 9. uimardist 10. tuigerdas/tuigerdab 11. kâpard

82. A

1. punnsilm 2. memmepoeg 3. poisinolk 4. tainapea 5. patukott 6. lobamokk 7. kaltsupundar 8. kobakäpp 9. tattnina 10. paksmagu

83. A

1. memmepoeg 2. tainapea 3. lobamokk 4. siidivend 5. kaltsupundar
6. kobakäpp

84. A

1. käperdis 2. söödik 3. tuupur 4. koperdis 5. nuuskur 6. eputis
7. tõusik 8. pettur/petis 9. puterdis 10. pelgur

Euroopa Liidu PHARE
eesti keele õppe programm

European Union PHARE
Estonian Language
Training Programme

Raamatu väljaandmist toetab Euroopa Liit

ISSN 1406-7684